

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

Etika a etický kodex ve veřejné správě

Pavličková Romana

© 2016 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Romana Pavlíčková

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Etika a etický kodex ve veřejné správě

Název anglicky

Ethics and Ethical Code in Public Administration

Cíle práce

Cílem diplomové práce je zhodnocení uplatnění Etického kodexu úředníků a zaměstnanců veřejné správy v Královéhradeckém kraji. Dále práce obsahuje návrhy a podněty, které vedou ke zlepšení etického kodexu a jeho použitelnosti ve veřejné správě.

Metodika

V teoretické části vymezují základní pojmy veřejné správy a etiky, opírám se zde o studium relevantní literatury. Praktická část obsahuje šetření, ve kterém využívám kvantitativní metodu (dotazník).

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran.

Klíčová slova

veřejná správa, etika, korupce, etický kodex

Doporučené zdroje informací

HORZINKOVÁ, E. – NOVOTNÝ, V. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-459-6.

PRŮCHA, P. *Veřejná správa a správní právo*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2014. ISBN 9788086775296.

SOKOL, J. *Etika a život: pokus o praktickou filosofii*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2010. ISBN 978-807-4290-633.

ŠTIČKA, M. *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě*. Praha: Transparency International – Česká republika, 2008. ISBN 978-808-7123-041.

TROJAN, J. S. *Etické vztahy v ekonomice*. Praha: OIKOYMENH, 2012. Oikúmené (OIKOYMENH). ISBN 978-80-7298-480-0.

VOLEJNÍKOVÁ, J. *Korupce v ekonomické teorii a praxi*. Praha: Profess Consulting, 2007, ISBN 978-80-7259-055-1.

Předběžný termín obhajoby

2015/16 LS – PEF

Vedoucí práce

Mgr. Jan Brabec, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 23. 2. 2016

doc. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 23. 2. 2016

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 13. 03. 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Etika a etický kodex ve veřejné správě" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 17.3.2016

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Mgr. Janu Brabcovi, Ph.D., za odborné vedení a cenné připomínky při tvorbě diplomové práce. Dále bych ráda poděkovala všem úředníkům, zaměstnancům veřejné správy za poskytnuté informace.

Etika a etický kodex ve veřejné správě

Etics and Code of Ethics in public administration

Souhrn

Téma diplomové práce se nazývá „Etika a etický kodex ve veřejné správě“. Práce obsahuje teoretickou a praktickou část. V teoretické části jsou vymezeny základní pojmy veřejné správy, etiky, korupce a etického kodexu. Práce se opírá o studium relevantní literatury. Praktická část obsahuje šetření, ve kterém se využívá kvantitativní metoda (dotazník). Cílem diplomové práce je zhodnocení uplatnění a dodržování etického kodexu úředníků a zaměstnanců veřejné správy v Královéhradeckém kraji. Cílem práce je formulace nových návrhů a podnětů, které vedou ke zlepšení dodržování etického kodexu.

Klíčová slova: veřejná správa, etika, etický kodex, korupce

Summary

This thesis is called: Etics and Code of Ethics in public administration. It contains theoretical and practical parts. There is a clarification of basic definitions and terms involving public administration, ethics, corruption and code of ethics, in the theoretical part. The thesis is based on study of relevant literature. The practical part involves an investigation using quantitative methods (questionnaire). The primary target of this thesis is to assess the evaluation and application of Code of Ethics of officials and public administration employees in the Hradec Králové region. A secondary target is the formulation of new proposals and recommendations that serve to improve the Code of Ethics.

Keywords: public administration, etics, code of ethics, corruption

Obsah

1	Úvod	8
2	Cíl práce, metodika	10
2.1	Cíl práce	10
2.2	Metodika	10
3	Teoretická východiska	11
3.1	Veřejná správa	11
3.1.1	Kontrola veřejné správy	12
3.1.2	Státní správa.....	14
3.1.3	Samospráva	17
3.1.3.1	Územní samospráva	17
3.1.3.2	Zájmová samospráva	18
3.2	Etika	19
3.2.1	Oblasti etického zkoumání.....	20
3.2.2	Rozdělení etického zkoumání	21
3.2.3	Etika v řízení veřejné správy	22
3.2.4	Organizace pro ekonomickou spolupráci (OECD) a rozvoj etiky	23
3.3	Korupce.....	25
3.3.1	Druhy korupce ve veřejné správě	27
3.3.2	Korupce v České republice	29
3.3.3	Příklady odhalené korupce.....	32
3.3.4	Boj proti korupci	34
3.4	Etický kodex	38
3.4.1	Etický kodex ve veřejné správě	40
3.4.2	Kritika etického kodexu.....	41
3.4.3	Etický kodex úředníků a zaměstnanců veřejné správy	42
4	Vlastní výzkum	44
4.1	Pracovní hypotézy.....	44
4.2	Charakteristika výzkumného prostředí	45
4.3	Charakteristika výzkumného vzorku	46
4.4	Technika a nástroj sběru dat	47
4.5	Výzkum.....	47
4.5.1	Vyhodnocení výzkumu	47
5	Zhodnocení výsledků a doporučení	60
5.1	Ověření hypotéz	60
5.2	Návrhy a podněty	62
6	Závěr	65
7	Seznam použitých zdrojů	68
8	Přílohy	74
	Seznam zkratk	82
	Seznam tabulek	82
	Seznam grafů.....	82

1 Úvod

Diplomová práce se zaměřuje na etické hledisko ve veřejné správě. Jedná se o velmi aktuální téma, které se týká všech občanů, protože veřejná správa poskytuje veřejné služby, které občané využívají (Průcha, 2014, s. 9). Každý z nás již někdy četl o korupci ve veřejné správě. Ve druhé kapitole autorka popisuje cíl práce a metodiku, kterou využívala.

Práce obsahuje teoretickou a praktickou část. Teoretická část se zabývá veřejnou správou a jejím dělením. Práce se také zaměřuje na kontrolu ve veřejné správě, která je velmi podstatná, poněvadž monitoruje tuto oblast z hlediska zákonnosti, účelnosti, hospodárnosti. Kdyby byla kontrola ve veřejné správě vyloučena, docházelo by k zneužití pravomoci (Hendrych, 2014, s. 187). Autorka se dále věnuje státní správě, která je popisovaná svými vykonavateli, činnostmi a prvky. Přímí a nepřímí vykonavatelé jsou podrobně charakterizováni. Autorka také popisuje samosprávu, která se dělí na územní a zájmovou.

V podkapitole 3.2 autorka popisuje základní pojem etika. V práci jsou také uvedeny vrstvy - etika, morálka a mrav, které rozlišuje Jan Sokol (2014). Dále jsou v diplomové práci charakterizovány oblasti a rozdělení etického zkoumání, které se liší dle působení. Poté autorka řeší otázku etiky ve veřejné správě, která nesmí být opomíjena, jelikož etika určuje, co je správné a nesprávné v této oblasti. Jsou zde definované a požadované vlastnosti, které nesmí u úředníka a zaměstnance veřejné správy chybět (Vidláková, 2006, s. 13).

Podkapitola 3.3 je zaměřena na korupci. Tento pojem začíná být velkým fenoménem (Dolista, Ježek, 2006, s. 43). Kromě detailnějšího popisu korupce se v práci nachází také výčet druhů korupce, který se liší dle autorů. Trestní zákoník č. 40/2009 přesněji slovo korupce nedefinuje. Proto dále autorka popisuje úplatek, podplácení a nepřímé úplatkářství (2009). V podkapitole 3.3 jsou také vytvořené tabulky s výsledky indexu vnímání korupce, které jsou vytvořeny k evropským zemím. V dalších tabulkách je uvedena kriminalita spojená s korupcí v celé České republice a poté pouze

v Královéhradeckém kraji za období 1.1.2014 - 31.12.2014. V neposlední řadě je popsán boj proti korupci, který má velký vliv na občany země, poněvadž snižuje jejich důvěru (Úřad vlády České republiky, 2014, s. 3).

Podkapitola 3.4 popisuje vývoj etického kodexu ve veřejné správě, který popisuje proces implementace a jeho cíle. Je zde rovněž popisovaná kritika kodexu rozdělená mezi dvě východiska. V podkapitole 3.4.3 je charakterizován etický kodex úředníků a zaměstnanců veřejné správy, který vymezuje 14 podstatných článků. Tento kodex je velmi důležitý, jelikož se týká praktické části diplomové práce.

Čtvrtá kapitola je věnována vlastnímu výzkumu, který se zabýval etickým kodexem ve veřejné správě v Královéhradeckém kraji. Praktickou část práce tvoří dotazníkové šetření, jsou zde uvedeny hypotézy, popis výzkumného vzorku a prostředí, technika sběru dat. Poté autorka zhodnotila výsledky výzkumu a formuloval nové doporučení a návrhy, které slouží k efektivnějšímu výkonu úředníků a zaměstnanců ve veřejné správě.

2 Cíl práce, metodika

2.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce je zhodnocení uplatnění a dodržování etického kodexu úředníků a zaměstnanců veřejné správy v Královéhradeckém kraji. Dalším cílem je snaha o nové podněty a doporučení, které vedou k zlepšení veřejné správy a samotného etického kodexu.

2.2 Metodika

V teoretické části jsou vymezeny základní pojmy veřejné správy, etiky, korupce a etického kodexu, které se opírají o studium relevantní literatury. Téma je velmi rozsáhlé, proto je popisováno v obecné rovině.

Praktická část popisuje šetření, ve kterém se využívá kvantitativní metoda - dotazník nacházející se v příloze č. 1. Dotazník byl rozdán osobně ve vytištěné formě po domluvě s tajemníky úřadu. Nové návrhy a doporučení v etickém kodexu se vytvářely na základě dotazníkového šetření, kterého se zúčastnili úředníci a zaměstnanci veřejné správy. Pro zhodnocení dotazníků byly zhotoveny grafy a tabulky pro lepší orientaci.

3 Teoretická východiska

Teoretická část práce popisuje veřejnou správu, etiku, korupci a etický kodex. Pojmy jsou důležité pro diplomovou práci, poněvadž veřejná správa zabezpečuje spojení občanů České republiky se státem. Etika je nedílnou součástí lidského života, která je potřebná ve všech vědních oborech. Korupce začíná být v současné době velkým fenoménem. Rozšiřuje se ve všech zemích, proto je zde důkladněji popsána. Existence a tvorba etického kodexu ve veřejné správě je velmi zásadní. Je to určitá sbírka pravidel, kterými se řídí úředníci a zaměstnanci veřejné správy. Kodex pomáhá při rozhodování v každodenních činnostech (Dolista, Ježek, 2006, s. 11-61).

3.1 Veřejná správa

Veřejnou správu je velice složité pojmově vymezit. Některé právní předpisy používají tento pojem, ale nikde není řádně zpracován. Veřejná správa je zmiňována například v zákoně č. 150/2002 soudní řád správní. S pojmem veřejná správa úzce souvisí správní právo (Horzinková, Novotný, 2013, s 13). Veřejná správa působí ve veřejném zájmu. Jedná se o projev výkonné moci (Průcha, 2014, s. 9). P. Průcha ve své publikaci *Veřejná správa a správní právo* uvádí definici správy : „*Veřejná správa jakožto správa veřejných záležitostí je správou ve veřejném zájmu a subjekty, které ji vykonávají, ji realizují jako právem uloženou povinnost, a to z titulu svého postavení jako veřejnoprávních subjektů*“ (Průcha, 2014, s. 11).

Dušan Hendrych používá dělení - materiální a formální. V materiálním dělení vykonávají veřejnou správu státní a jiné orgány veřejné moci nebo také subjekt, kterému byla činnost udělena za cílem uspokojení veřejných úkolů. Materiální pojetí může být definováno pozitivně, ale i negativně. V pozitivním pojetí není důležité, jestli veřejnou úlohu plní státní úřady nebo samosprávné celky či soukromoprávní subjekty, ale je kladen důraz na vymezení vztahů působnosti mezi nimi. Je to významné z hlediska centralizace a decentralizace veřejné moci. Pozitivní vymezení není zcela dokonalé (Hendrych, 2014, s. 11). Hendrych tvrdí, že je: „*příliš obecné, abstraktní anebo naopak dílčí a popisné a jen málo použitelné na teorii a praxi*“ (Hendrych, 2014 s. 11). Z negativního hlediska se jedná o činnost, která není zákonodárná ani soudní. Ani toto pojetí není zcela dokonalé a jedná

se pouze o základní představu správy. Ve formálním pojetí je kladen důraz hlavně na organizace, kterým je určena působnost řešit veřejné poslání. Jedná se o soustavu, v níž se nachází správní úřady a orgány jako vykonavatelé veřejné správy (Hendrych, 2014, s. 12).

Veřejná moc se rozděluje na moc státní a zbývající veřejnou moc. Státní moc má na starost stát, který s touto mocí disponuje. Zbývající veřejná moc je předána nestátním orgánům. Jejich úkolem je zpracování veřejných záležitostí. Tato moc je svěřena například subjektům územní samosprávy (Průcha, 2004, s. 9-10). Na výkonu veřejné správy se mohou účastnit také soukromoprávní subjekty. Soukromá správa je sice v soukromém zájmu, nicméně subjekt veřejné správy zadá povinnost splnit veřejnou službu, jedná se tedy o veřejnou záležitost. Nesmí to však vylučovat charakter věci (Průcha, 2014, s. 11-12).

3.1.1 Kontrola veřejné správy

V oblasti veřejné správy je kontrola velice důležitá. Monitoruje tuto oblast z hlediska zákonnosti, účelnosti, hospodárnosti. Tato činnost se nedá vyloučit z oblasti veřejné správy, aby nedocházelo ke zneužití pravomoci. Zásadní hledisko pro prosperující správu je také nezávislost mezi kontrolním orgánem a kontrolovaným. D. Hendrych rozděluje kontrolu veřejné správy na externí, interní a správní dozor (Hendrych, 2014, s. 187-190).

Externí kontrolu provádí:

- Parlamentní kontrola;
- Kontrola rozpočtová a účetní;
- Soudní kontrola;
- Veřejný ochránce práv (Hendrych, 2014, s. 188-189).

Parlamentní kontrola dohlíží na činnost vlády. Jedná se o kontrolu výkonné moci pomocí zákonodárného orgánu. Působnost a pravomoc je vymezena v Ústavě České republiky. Orgán parlamentní kontroly je tzv. zastupitelský, a je tedy volen občany země

(Hendrych, 2014, s. 188). „*Jako nástroje parlamentní kontroly se uvádějí: rozpočtové prerogativy projevující se v pravomoci schvalovat státní rozpočet, kontrolovat jeho čerpání a schvalovat státní závěrečný účet, právo zřizovat vyšetřovací komise, popř. další kontrolní útvary, interpelační právo a právo vyslovit vládě nedůvěru*“ (Hendrych, 2014, s. 188). V každé činnosti veřejné správy musí figurovat kontrola zastupitelských orgánů (Hendrych, 2014, s. 188).

Orgány, které provádějí kontrolu rozpočtovou a účetní se liší dle jednotlivých zemí. D. Hendrych uvádí, že jsou to převážně nezávislé státní úřady, které nespádají pod výkonnou moc. V Ústavě se nachází článek č. 97, který určuje, kdy Nejvyšší kontrolní úřad realizuje kontrolu hospodaření se státním majetkem a dodržování státního rozpočtu (Hendrych, 2014, s. 188-189). Jedná se o nezávislý orgán (Průcha, 2014, s. 106). Po provedené kontrole se musí zpracovat kontrolní nález (Hendrych, 2014, s. 189).

Soudní kontrola slouží k ochraně subjektivních práv. Jedná se o možnost přezkoumat rozhodnutí či postup nečinného orgánu (Hendrych, 2014, s. 189). *Ve sféře veřejné správy přichází v úvahu jedna soudní kontrola zákonnosti individuálních správních aktů a jedna kontrola zákonnosti normativních správních aktů, a stejně tak i kontrola zákonnosti tzv. smíšených správních aktů*" (Průcha, 2014, s. 104).

Mezi další kontrolní orgány patří veřejný ochránce práv, tzv. ombudsman. Jeho působnost, činnosti, pravomoci nalezneme v zákoně č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv. Ombudsman hájí osoby před úřady, které jednájí v rozporu s právem. Musí se však jednat o chování, které je v rozporu s právem nebo neodpovídá demokratickému státu. Ombudsman také chrání před nečinností úřadů. Poslanecká sněmovna hlasuje, kdo bude veřejným ochráncem práv (Průcha, 2014, s. 110). Občan může podat stížnost veřejnému ochránci práv, pokud je přesvědčen, že správní úřad nebo orgán územního samosprávného celku porušil práva. Jestliže ombudsman zjistí, že se jednalo o porušení práv, zkontaktuje daný úřad a ten musí věc znovu projednat (Hendrych, 2014, s. 189). Anna Šabotová byla zvolena 18. 2. 2014 na šest let (Veřejný ochránce práv¹)

¹ Není uveden rok.

Interní kontrola se týká samotné organizační struktury výkonné moci, která vychází z postupu řízení v organizaci. Kontrola je prováděna vyšším orgánem, který dohlíží na nižší úřad či orgán (Hendrych, 2014, s. 190).

Do kontroly se dále řadí správní dozor. Správní úřady nebo orgány kontrolují veřejnou správu. Tato kontrola je namířena na nepodřízené subjekty. Dozor pozoruje chování daného subjektu a srovnává ho s žádoucím chováním. Je to činnost doplňující nebo výlučná. Závisí na tom, jaké umístění mají v rámci veřejné správy a kolik kompetencí na ně bylo delegováno. Činnost doplňující provádějí například ministerstva či odborné územní správní úřady. Ve výlučné činnosti se nachází například Úřad bezpečnosti práce, Státní energetická inspekce či Česká zemědělská a potravinářská inspekce (Hendrych, 2014, s. 190).

Zvláštní povahu kontroly má dozor státu nad výkonem samosprávy. Stát vykonává dozor z hlediska zákonnosti, hospodaření samosprávy a také provádění státní správy, u které byla působnost přenesena na samosprávu. Jsou to oblasti, které se zabývají rozsahem samosprávy, velikostí autonomie při rozhodování ve věcech, které se nacházejí v samosprávné působnosti. Dozor musí dbát na to, aby samosprávu příliš nesvazoval (Hendrych, 2014, s. 191).

3.1.2 Státní správa

Státní správa je realizovaná státem a rovněž patří do veřejné správy. Správa je uskutečňovaná pomocí výkonné moci státu. Státní správa je charakterizována :

- řídicími a regulačními prvky
- činností výkonnou, podzákonnou, nařizovací (Průcha, 2014, s. 14).

Řídicí prvky jsou důležité pro organizující charakter, projevují se hlavně v cílové oblasti (Průcha, 2014, s. 14). „*Státní správa se tedy projevuje jako řízení tehdy a tam, kdy smyslem její činnosti jsou nově dosahované stavy*“ (Průcha, 2014, s. 14). Dále správa obsahuje regulační prvky, které zabezpečují potřebný stav. Při nedodržení žádoucího stavu čeká osobu určitý následek v podobě trestu.

Státní správu vykonávají přímí a nepřímí vykonavatelé. Mezi přímé vykonavatele se řadí:

- Ministerstva;
- Jiné správní úřady;
- Veřejné sbory (Hendrych, 2014, s. 135).

Ministerstvo se řídí zákonem č. 2/1969 o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů. Jedná se o ústřední správní úřady. Ministerstvo spravuje ministr, který se nachází v čele ministerstva. Ministr realizuje činnost na základě zákona. V zákoně č. 2/1969 je uvedena působnost ministerstva (Hendrych, 2014, s. 135-136).

Dále do státní správy patří jiné správní úřady s celostátní působností, které se liší dle řízení. Úřady, které jsou řízené vládou se nazývají správní úřady s celostátní působností, ale také jsou označovány za jiné ústřední správní úřady. V čele úřadu je vedoucí. Jiné správní úřady mají menší okruh působnosti. Vyjmenované správní úřady se nacházejí v zákoně č. 2/1969 o zřízení ministerstev a jiných správních úřadů státní správy České republiky. Jedná se například o Úřad pro ochranu hospodářské soutěže či Energetický regulační úřad. Druhá skupina správních úřadů s celostátní působností je řízena ministerstvem. Realizují správní i kontrolní úlohu v různých oborech sociální péče, ochrany životního prostředí. Jedná se například o Českou správu sociálního zabezpečení a Státní veterinární správu (Hendrych, 2014, s. 136-137).

Přímí vykonavatelé státní správy jsou také veřejné sbory, které jsou ozbrojené či neozbrojené. Mezi ozbrojené sbory se řadí Policie České republiky a mezi neozbrojené se začleňuje Správa požární ochrany. Tyto sbory působí hlavně v oblasti správního dozoru. Tyto orgány vykonávají přímo státní správu (Hendrych, 2014, s. 137).

Správní úřady mimo soustavu státní správy jsou také vykonavatelé. Jde o neobvyklý případ, kdy jsou úřady nezávislé, avšak uskutečňují státní správu. Správní úřady mimo soustavu státní správy nejsou zodpovědné vládě či jinému správnímu úřadu. Jejich činnost je především dozorová a rozhodovací. Úřad může udělit sankci při hájení práv občanů. Jedná se například o Úřad pro ochranu osobních údajů (Hendrych, 2014, s. 137).

Státní správu vykonávají také územní odborné správní úřady - plavební či celní správa. Úřad může ukládat pokuty či vybírat poplatky. Jednají na základě kontrolní a dozorčí činnosti (Hendrych, 2014, s. 138).

Ve státní správě jsou i nepřímí vykonavatelé. Stát přenesl výkon ze státní správy na tyto orgány. Jedná se o přenesení či propůjčení výkonu. Přenesená působnost je nejvýznamnější z hlediska delegace výkonu státní správy (Hendrych, 2014, s. 138). Zákon vymezuje, kdy je možné převést výkon ze státní správy na samosprávu (Zákon č. 1/1993 Sb. Ústava České republiky, 1993). Pokud zákon přesunul na obce a kraje výkon, který dříve náležel státní správě, tak území obce či kraje se stane správním obvodem. U krajů a obcí je realizovaná přenesená působnost pomocí:

- Obecního úřadu či jiného orgánu obce;
- Krajského úřadu či jiného orgánu kraje;
- Regionu soudržnosti (Hendrych, 2014, s. 139).

Obce jsou rozděleny do 3 oblastí:

- Obce, které realizují státní správu v základním rozsahu.
- Obce, které mají větší působnost pověřeného úřadu.
- Obce, které vykonávají rozšířenou působnost (Hendrych, 2014, s. 139).

Regiony soudržnosti jsou specifickými orgány, které jsou vytvořené na základě koordinace, která se týká hospodářské a sociální soudržnosti. Územní obvody jsou stejné jako u NUTS 2. Jedná se orgány, které jsou založené na základě zákona. Regiony zakládají Regionální radu a Výbor regionální rozvoje, které slouží k realizaci úkolů (Hendrych, 2014, s. 139-140).

3.1.3 Samospráva

Samospráva není vykonávána státem, ale jinými veřejnoprávními subjekty tzv. veřejné korporace. Státní správa a samospráva nesmí být ztotožňovány, jelikož se jedná o jiné činnosti. Nicméně se samospráva také podílí na záležitostech věcí veřejných. Samospráva se člení na územní a zájmovou. Oproti státní správě má jiné nástroje k dosažení svého cíle. Samospráva obsahuje oblast veřejné správy, která je uložena subjektům, kterých se přímo týká. Státní správa a samospráva se odlišují metodami působení. Samospráva je charakterizována:

- realizací vlastní samosprávné moci;
- prvky řízení a prvky regulace;
- pozitivní obsahovou činností;
- výkonné, podzákoné a nařizovací pojetí (Průcha, 2014, s. 17-19).

3.1.3.1 Územní samospráva

Územní samospráva je velice důležitá pro demokratické prvky dané společnosti. Její podstata se nachází v Ústavě (Hendrych, 2014, s. 140). Česká republika se dělí na obce a kraje (Zákon č. 1/1993 Sb. Ústava České republiky, 1993). Ústavu také doplňuje zákon č.128/2000 Sb., o obcích (obecné zřízení), zákon č. 129/2000 o krajích (krajské zřízení), zákon č. 131/2000 o hlavním městě Praze (Hendrych, 2014, s. 140).

Obec je ohraničena územím a je tvořena společenstvím občanů (Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích, 2000). Je to tzv. veřejnoprávní korporace. Obec má vlastní majetek, který sama obhospodařuje. Stará se o zájmy občanů, celkový rozkvět obce. Obec nejen chrání zájmy občanů, ale také i veřejné zájmy. Obec je městem, když má minimálně 3000 obyvatel. Obec, která se chce stát městem, musí podat návrh předsedovi Poslanecké sněmovny. Statutární město je něčím specifické, slavné, významné a člení se na městské části a městské obvody. Jedná se například o Hradec Králové, Pardubice, Brno, Jihlavu a další. Působnost obce se dělí na samostatnou a přenesenou. U samostatné působnosti vede obec své věci samostatně a stát zasahuje pouze tehdy, když to stanoví zákon. Přenesená působnost vzniká, když státní správa přenesla svůj výkon na samosprávu. Obec může vydávat obecně závazné vyhlášky, pokud se jedná o samostatnou působnost,

a nařízení, jestliže se jedná o přenesenou působnost (Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích, 2000).

Do územní samosprávy jsou také zahrnovány kraje. Jsou to územně samosprávné celky, které jsou nazývány veřejnoprávní korporace. Kraj vlastní majetek a stará se o své vlastní příjmy, dohlíží na potřeby svých občanů. O samostatnou a přenesenou působnost se stará zastupitelstvo, krajský úřad, hejtman, rada kraje, (Zákon č. 129/2000 Sb. o krajích, 2000).

3.1.3.2 Zájmová samospráva

Zájmová samospráva obsahuje pouze osobní základ. Jedná se především o profesní komory s povinným členstvím. Dané členství se nevytváří automaticky, ale subjekt musí splnit určité podmínky, například vzdělání. Členové si vytvářejí svoje vlastní stavovské předpisy, podle kterých se řídí. Subjekty jsou povinny platit členské příspěvky (Horzinková, Novotný, 2013, s. 72).

3.2 Etika

Název etika se zrodil z řeckého slova ethos. Tento pojem v českém jazyce znamená zvyk, obyčej či styl život (Trojan, 2012, s. 13). Neurčuje přímo daná pravidla chování, ale zkoumá jednotlivé mravní postoje, aby odhalila předpoklady a dopady jednotlivých činností (Vaněk, 1997, s. 7). Velmi podobné slovo je mos. Jedná se o latinský termín, který vyjadřuje morálku. Ta souvisí také s etikou, poněvadž morálka je obsahem etiky (Dolista, Ježek, 2012, s. 14-15). „*Etika je teorií mravnosti a morálky*“ (Trojan, 2012, s. 15). Etika slouží k vysvětlení morálky a zabývá se chováním lidí, přesněji tím, jak se mají chovat a co je dobré a zlé (Trojan, 2012, s. 15).

Etika jako obor filozofie vychází od Aristotela. Tvrdí, že lidské jednání je rozčleněno na teoretické a praktické. Etika je považována za praktickou filozofii (Dolista, Ježek, 2006, s. 14). Za vznik etiky se zasloužila převážně řecká kultura, která začínala vysvětlovat, jak se lidé navzájem chovají. (Trojan, 2012, s. 13). V Evropě začínal propagovat etiku hlavně Sokrates, Platón, Aristoteles (Šmajš, Binka, Rolný, 2012, s. 14). Rozhodování v etice staví na tom, co je a co má být správné, a také na tom, co má člověk udělat jen kvůli tomu, že je to správné (Trojan, 2012, s. 13).

Etika je důležitá ve všech oblastech života, s nímž je neodmyslitelně spojena. Je přirozeně nezbytná i ve vědních oblastech, které přímo ovlivňují činnost společnosti. Každá bytost má jednat dle svého svědomí. Je to hlavní morální požadavek, ale i zde se objevuje překážka, poněvadž každý občan považuje za dobré a zlé něco jiného (Dolista, Ježek, 2006, s. 11-12).

Jan Sokol rozděluje jednání člověka na tři různé vrstvy, poněvadž se lidé nechávají vést právě na jejich základě - mrav, morálka, etika. Společenský mrav začíná už u malých dětí, poněvadž odkoukávají od rodičů či učitelů určité vzorce chování. Děti napodobují jednání dospělých nebo je naopak rodiče donutí určité zásady respektovat. Jedná se například o základní hygienu (Sokol, 2014). „*Toto obecné pravidlo, tak se to u nás dělá, a takhle ne, nebo jinak řečeno dělej, co a jak dělají ostatní – rozumí se ti správní – charakterizuje první vrstvu společenské regulace našeho jednání, které budeme říkat mrav*“ (Sokol, 2014). Tato pravidla omezují prostor při jednání, avšak k životu je

bezpochyby každý potřebuje. Obecná pravidla ušetří mnoho času. Další vrstvu představuje morálka, která jedná dle vlastního svědomí. Každá osoba se má rozhodovat, jak sama uzná za vhodné, ale také za to rozhodnutí musí zodpovídat. Poslední vrstvou je etika. Ta se snaží lidské jednání směřovat k cíli, který je nesnadný. Osoba se neřídí jasně známými pravidly, ale pouze etickými principy. Člověk musí přemýšlet o vlastním jednání (Sokol, 2014).

3.2.1 Oblasti etického zkoumání

Každý autor uvádí trochu jiné členění. J. Dolista a R. Ježek v publikaci *Etika zaměstnance veřejné správy* rozdělují etiku na autonomní, heteronomní, deskriptivní, normativní, individuální, sociální, profesní, environmentální a etiku hospodářství. V této podkapitole si uvedeme dělení dle autora Jakuba Trojana, které uvedl v publikaci *Etické vztahy v ekonomice*.

- Individuální etika - Tato etika se orientuje jen na daného jedince a hlavně na to, jaký má přístup k sobě. Zaměřuje se na otázky člověka, který se vždy snaží o své vlastní blaho. Na první pohled se může zdát, že tato oblast etického zkoumání se nezabývá mravním vztahem mezi lidmi. Jedná se však o vztah osoby k sobě samému, takže se může zahrnout do této oblasti (Trojan, 2012, s. 30-31). Jedná se o morální otázky jedince (Dolista, Ježek, 2012, s. 17).
- Personální etika - Jde o oblast, kde se střetává více osob, které jsou ve vzájemném vztahu. Jedná se o vztah, který se tvoří v nejbližší rodině a mezi přáteli. V rodině je to například vztah mezi životními partnery, kde se řeší úcta, důvěra a snaha (Trojan, 2012, s. 33-34).
- Sociální etika- Zde se nahlíží hlavně na vztah mezi lidmi, a to na společenský vztah. Je to oblast, ve které se zkoumají vztahy zprostředkované institucí (Trojan, 2012, s. 35-36). „*Dalo by se s jistou nepřesností říci, že tu vstupují do vzájemných vztahů nikoli lidé, nýbrž funkce - role*“ (Trojan, 2012, s. 37). Je to například role zaměstnavatele a zaměstnance. Instituce zprostředkovávají mezilidské vztahy (Trojan, 2012, s. 37- 39).
- Ekologická etika - Je to oblast, ve které se zkoumá vztah člověka k životnímu prostředí. Jedná se o takové prostředí, které je už poškozeno lidmi a institucemi. Pokud lidé zasahují do přírody, nemá to vliv jenom na přírodu, ale také na vztahy mezi lidmi. Ochrana životního prostředí musí být také zahrnuta ve státní politice (Trojan, 2012, s. 40-41)

3.2.2 Rozdělení etického zkoumání

V této podkapitole je rozděleno etické zkoumání do 5 skupin. Toto dělení publikoval Jakub Trojan v knize *Etické vztahy v ekonomice*.

- Deskriptivní nebo empirická etika - Etika se zaměřuje na morální chování a pravidla v různých kulturních oblastech. Zajímá se o okolnosti, které podmiňují změny v etickém chování. Dále zkoumá, jak kulturní a ekonomické podmínky působí na daného jedince. V České republice a i v cizině převažuje vzor pozitivistický. Pro tento model jsou nejdůležitější fakta, která slouží k přesnému popsání. Pozitivismus je filozofický směr, který se zabývá jen fakty. T. G. Masaryk bývá označován za pozitivistu, avšak dával velký pozor na fakta. Zdůrazňoval, že fakta bez dalšího komentáře působí „chudě“. Každý fakt navazuje na další, aby byla chápána jasná souvislost. Nicméně mravní pokyny se nedají vydedukovat jen z faktů (Trojan, 2012, s. 18-19).
- Normativní etika - Tato etika se snaží objevit a rozebrat normy chování každého jedince. Pátrá po morálně dobrém a špatném chování. Na jejich základě definuje omezení či příkazy (Dolista, Ježek, 2012, s. 17).
- Kasuistická etika - Již v dřívější době byl znám určitý typ kasuistické etiky v podobě zpovědi u kněze. Jistá provinění jsou téměř ve všech zemích podobná, tudíž je možné provinění spolehlivě klasifikovat. Snaží se vypracovat modely pro různá životní období či příběhy. Jedná se o tzv. seznam přestupků, který se musí stále zvětšovat, poněvadž společnost se neustále vyvíjí. Řada myslitelů dříve uvedla, že společnost si pouze s kasuistickou etikou nemůže vyjít (Trojan, 2012, s. 22).
- Situační etika - Tuto etiku založil Joseph Fletcher. Neuznával určené normy, kterými se mají lidé řídit. Odmítal předchozí etiky - normativní a kasuistickou – a tvrdil, že žádná pravidla chování, která dostanou člověka z určité situace, neexistují. Jeho pojetí má pouze jedno pravidlo. Každá bytost má vycházet ze své lásky. Nikdo nemá jednat na základě určitých pravidel. Láska vždy vyřeší jakoukoli situaci, i kdyby ta situace měla být sebevíc výjimečná (Trojan, 2012, s. 22- 23).
- Etika smýšlení - Pro tuto etiku je nejdůležitější motivace. Základní jádro etiky smýšlení vytvořil Immanuel Kant. Tvrdil, že mravní jednání nejedná na základě jiného účelu, ale pouze z ryzí povinnosti. Jeho hlavní zásadou bylo, že každý člověk by měl jednat tak,

aby to současně mohlo být všeobecným principem. Tyto zásady mají působit za jakékoliv okolnosti. Stanoví se základní pravidla chování, která působí na všechny osoby, všemi jsou přijatá a lze je aplikovat kdekoli (Trojan, 2012, s. 26-27).

3.2.3 Etika v řízení veřejné správy

Etika v oblasti veřejné správy určuje, co je správné a nesprávné. Využívají se v této oblasti morální standardy. Spravedlnost, čestnost, rovnost, integrace, zdvořilost, zodpovědnost jsou tradiční, klasické hodnoty veřejné správy. Velmi těsná vazba se nachází ve veřejné správě mezi etikou a tradičními hodnotami. Jedná se především o slovo odpovědnost. Jestliže úředník není zodpovědný, nemůže být ani etický. V 90. letech Komise pro vyšetření standardů chování ve veřejném životě² vytvořila základní pravidla úředníka. První pravidlo je nezištnost. Úředník má jednat ve veřejném zájmu (Vidláková, 2006, s. 13). Úředník zabezpečuje činnost veřejné správy, nehledí na své osobní cíle či politickou orientaci (Dytrt, 1998, s. 35). Úředník nesmí být ve finanční moci jednotlivců či jiné instituce, aby nebyl ovlivněn při rozhodování ve veřejné správě. Pro úředníka je důležitá objektivnost, odpovědnost, otevřenost, vedení, čestnost a nezištnost (Vidláková, 2006, s. 13).

Důležité je, aby úředník rozhodl dle volného uvážení, které je etické. Byly zavedeny tři principy, jak zlepšit etické chování. Úředník by měl dodržovat kodexy etiky úředníků, postupné vzdělávání a vzhlížet na role vedoucích úředníků (Vidláková, 2006, s. 14). York Wilren vytvořil šest základních pravidel etiky, podle nichž by úředník měl být zdvořilý, měl by umět zvládnout konflikty a měl by být orientovaný na veřejnou službu. Nesmí také chybět etika demokratické odpovědnosti, veřejná politika a kompromis. Tato pravidla vyšla v článku Public Administration Review (Dytrt, 1998, s. 35). Stát musí stanovit pravidla a společnost je musí dodržovat. Etické zásady se mění, rozvíjejí a stát se postupně aklimatizuje (Outrata, 2000, s. 96).

² Název komise.

3.2.4 Organizace pro ekonomickou spolupráci (OECD) a rozvoj etiky

Česká republika vstoupila do této organizace v roce 1995. Zanedlouho po vstupu byla odhalena velmi nízká důvěra občanů vládě. Tudíž se organizace OECD začala zajímat právě o etiku. Program projektu, do něhož byla Česká republika zapojena od začátku nastínil instituce, režimy a nástroje (Vidláková, 2006, s. 16).

Během projektu byly odhaleny zásady, které pomáhají zlepšit etické chování úředníků ve veřejné správě. Stát musí dohlížet na správní procedury, má kontrolní povinnosti. Poté zaměstnanec jednoznačně ví, co má dělat. Zaměstnanec má tedy určeno, jakými prostředky má pracovat. Druhý princip závisí na lidské motivaci a na jejím udržení. Pro zaměstnance je důležité, aby zaměstnavatel povzbuzoval dobré chování (Vidláková, 2006, s.16).

Posléze OECD přijala základní návrhy etického chování, které přijaly i ostatní země:

- Principy mají být jednoznačné a zakotvené v právu.
- Úředníci musí ovládat svá práva a povinnosti.
- Politický zájem má být k prosperitě etiky.
- V procesu rozhodování musí být objevena transparentnost a otevřenost.
- Při vzájemné komunikaci soukromého a veřejného sektoru musí být stanovená pravidla.
- Politické vedení a průběh musí být v souladu s etickým chováním.
- Vedení lidských zdrojů musí také podporovat etické chování.
- Ve veřejné správě musí fungovat princip odpovědnosti.
- Správní postupy a sankce musí být stanovené.
- Vedení musí být vzorem.
- Ve veřejné správě musí být určeny správní postupy a sankce (Vidláková, 2006, s.16-17).

Tento program byl uveden nejdříve v patnácti členských zemích. Sloužil jako pilotní průzkum, kterého se zúčastnila i Česká republika. Bod číslo pět se ukázal jako

největší problém, při kterém dochází ke korupci. V roce 2000 vyšla studie OECD s názvem „Trust in government - ethics measures in OECD countries". Zjistilo se, že pro občany země je nejdůležitější integrita veřejných služeb. Dále stát nesmí zapomínat na pravidelné zprávy pro občany. Tyto faktory nejvíce působí na občany země (Vidláková, 2006, s.17).

V roce 2005 vydal Evropský institut veřejné správy studii, která se zabývala etikou. Tato studie rekapituluje zkušenosti a poznatky z členských zemí. Ve studii byly odhaleny základní body, které souvisí s etickým chováním úředníků veřejné správy:

- Etické chování úředníků je prospěšné pro občany.
- Podporuje důvěru v právní stát a demokracii.
- Snižuje rozhazování veřejných prostředků a šetří na daních.
- Slouží k ekonomickému růstu a podpoře veřejné správy
- Zvyšuje výkonnost nejen individuální, ale i společenskou.
- Zvyšuje motivaci k práci (Vidláková, 2006, s.17-18).

Personalista veřejné správy musí mít za úkol zvyšovat povědomí úředníků o etice, a to formou školení či průběžného vzdělávání. Tyto doporučení mají snižovat korupci (Vidláková, 2006, s. 18).

3.3 Korupce

Korupce je odvozena z latinského významu corruptus. Tento výraz vychází z následku nějakého nesprávného jednání a tím nutí dotyčného změnit postoj či stanovisko. Nejbližší překlad slova corruptus je znečištěný, zkažený (Volejníková, 2007, s. 14). Korupce se vyskytovala již ve starověku (Dolista, Ježek, 2006, s. 43).

Podnět k vytváření korupce pochází od člověka, který potřebuje například určitou službu a nezíská ji běžnými nástroji (Sokol, 2010, s. 211). Korupci je možné označovat jako nemoc bez hranic v celosvětovém měřítku, poněvadž neakceptuje hranice, suverenitu ani společenské systémy. Korupční motto tvrdí, že každý je ve své podstatě schopný úplatku, přičemž to závisí na částce a okolnostech (Chmelík, Tomica, 2011, s. 9). S korupcí souvisí také neetické chování. Subjekt je motivován určitou výhodou, kterou dostane za úplatek. Díky rostoucím vztahům, které jsou převážně nepřímé, se zvětšují pověřené pravomoci a tím pádem roste pokušení je zneužívat. Vše probíhá za účelem získání neoprávněné výhody (Sokol, 2010, s. 209).

Korupce v České republice není přesně formulovaná. Nejčastěji se používá k vysvětlení korupce synonymum „úplatkářství“ (Voleníková, 2007, s. 14). Korupce je činnost vztahová, poněvadž potřebuje dvě osoby, které ji budou páchat (Sokol, 2010, s. 211). V korupci se vždy projevuje subjekt korumpující a korumpovaný (Volejníková, 2007, s. 21). Korupce znamená, že osoba nejedná ve veřejném zájmu, ale v zájmu soukromém. Nejvíce se projevuje ve veřejné správě, avšak to neznamená, že se neprojevuje například i v soukromém sektoru (Volejníková, 2007, s. 8). Úplatek nemusí být pouze finanční, ale i majetkový či protislužba (Vondráček, Havrda, 2013, s. 14).

Korupci lze vysvětlit v užším a širším slova smyslu. V užším pojetí je korupce chápána jako vztah dvou subjektů, přičemž jeden z nich navrhuje a dále i poskytuje nespravedlivou výhodu. Druhá osoba očekává za poskytnutou výhodu nějakou odměnu. V širším pojetí je potřeba zahrnout do korupce i další pojmy, a to klientelismus, nepotismus a prodej pozic. Klientelismus znamená, že daný subjekt upřednostňuje známé osoby a vytváří jim určitou protekci. Nepotismus také upřednostňuje osoby, které jsou

ale v příbuzenském vztahu. Ty obsadí do vlivných funkcí. Poslední termín je prodej pozic. Určitý subjekt rozhoduje o personálních otázkách a obsadí pracovní místo za úplatek. S korupcí dále souvisí lobbying, který vznikl v USA. V demokratických zemích je lobbying legální, ale lobbyisté nesmějí používat korupci jako nástroj, který jim pomůže dosáhnout jejich záměru. Určitá skupina tedy uplatňuje své zájmy v rámci politického procesu (Volejníková, 2007, s. 14-20).

Korupce má značný vliv na hospodářský i občanský život, a to nepochybně ve špatném slova smyslu. Zvyšuje totiž chudobu, ale i celkovou nerovnováhu společnosti. Korupce neovlivňuje pouze hospodářský, ale i mravní, právní a v neposlední řadě sociální život (Volejníková, 2007, s. 8-9). Ve světě existuje organizace, která bojuje proti korupci. Je to mezinárodní organizace Transparency International (Wikipedie, 2001a).

3.3.1 Druhy korupce ve veřejné správě

Typy korupce se liší dle autorů. Nejčastěji se korupce rozděluje na malou a velkou. Malá korupce zahrnuje podplácení úředníků, úmyslnou neuspořádanou regulaci, zatemňování pravidel a nekvalitní organizaci. Tato korupce se vyskytuje denně. Jedná se o menší úplatky, které se objevují u orgánů rozhodujících ve státní správě a samosprávě (Dolista, Ježek, 2006, s. 44). Menší korupce se nachází v oblastech, kde je nedostatek určitého zboží či úředního výkonu (Sokol, 2010, s. 211). Tyto úplatky neumožňují výjimečné výhody, ale spíše jim ulehčují život. Malá korupce se vyskytuje například u podplácení policisty, který zastavil řidiče za nedodržení rychlosti. Je považována za méně ohrožující, přesto může napáchat větší škody než druhý typ korupce. Malá korupce bývá mnohdy předpokladem k velké korupci (Volejníková, 2007, s. 22).

Velká korupce nastává tehdy, pokud z ní plynou velké zisky. Druhý typ korupce má velký vliv nejen na ekonomickou, ale i na morální stránku občanů. Velmi těžko se odkrývá, poněvadž už má propracovanější strukturu. Významný prvek tvoří i zapojení veřejného činitele, který se nachází na vysoké pozici (Volejníková, 2007, s. 22). Velká korupce se vyskytuje nejčastěji při zneužívání veřejných zdrojů (Dolista, Ježek, 2006, s. 44), a to například u politických stran, které shánějí finance na kampaně (Sokol, 2010, s. 213).

Vladislav David a Alexander Nett rozlišují jiné druhy korupce. V jejich publikaci, která se nazývá *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*, se rozlišuje až 12 druhů korupce, a to peněžní, byrokratická, politická, manažerská, strategická, vůdcovská, mezinárodní a sportovní, nepotismus, korumpování systému, korupce v médiích či v policii. Autorka popisuje 5 nejčastějších forem korupce. Peněžní korupce se také nazývá prostá či drobná korupce. Vyskytuje se převážně u úředníků či policie. Například policista se může setkávat s korupcí každý den, poněvadž vypisuje pokuty. Soukromá osoba nechce platit stanovenou sumu, ale nižší, kterou si policista nechá. U úředníka může tato situace nastat tehdy, když soukromá osoba bude chtít dostat rychleji licenci než je běžné (David, Nett, 2000, s. 59-84)

Byrokratická korupce do vztahu začleňuje více osob. Podílí se na ní více úředníků, kteří mají odlišnou funkci či specializaci. Zde může nastat situace, že když úředník nebude souhlasit s korupcí, může být zařazen do jiného oddělení nebo v nejhorším případě může dostat výpověď (David, Nett, 2000, s. 59-60).

Politická korupce může obsahovat neoprávněný finanční příspěvek, ale spíše se jedná o vytváření jiného postavení, které se může uplatnit v politické oblasti. Je zřejmé, že se jedná o postavení lepší. O politickou korupci se jedná tehdy, když zkorumpovaná osoba dostane dar na politickou kampaň, která je odeslána z tajných fondů, které se nacházejí v zahraničí. Tato forma korupce se vyskytuje mezi státními úředníky a politiky. V tomto vztahu se jedná někdy o peněžní příspěvek, ale spíše o oboustrannou službu. Politickou korupci může vytvářet ale i občan s politikem. Například občan má zájem o licenci a politik může prostřednictvím licence získat nové volební hlasy (David, Nett, 2000, s. 63-64).

V manažerské korupci se nachází vztah podnikatelského subjektu a úředního orgánu. V této korupci se vytvářejí nejrůznější korupční praktiky. Korupční praxe v manažerské korupci se již vytváří u padělaného razítka, zrychlení práce úředníka či fingované dopravy. Manažerská korupce se také může propojit s obchodní, která je také velmi obvyklá. Obchodní korupce může být sdružena ale také například s finanční (David, Nett, 2000, s. 69-70).

Strategická korupce se zabývá pojetím vedení společnosti. Korumpovaný a korumpující vytvářejí velmi promyšlenou tajnou spolupráci. Korupce je organizována za přispění kvalitního psychologického myšlení a důmyslných strategií. Má vliv na celou společnost (David, Nett, 2000, s. 72-72).

3.3.2 Korupce v České republice

Za největší rozmach korupce se považuje období rakousko-uherské „osvícené“ byrokracie a ve 20. století období socialistické centralizované moci (Volejníková, 2007, s. 287). V roce 2013 bylo mnoho poslanců obviněno z korupce. Poté padla vláda a v očích české i evropské veřejnosti byla považována Česká republika za zkorumpovanou zemi (Ryska, Průša, 2013, s. 85). Jak je již uvedeno, zákony v České republice přesně korupci nedefinují. Trestní zákon č. 40/2009 definuje činy, které jsou trestné a jsou proti pořádku ve věcech veřejných. Tyto činy se nacházejí v hlavě 10, díl 3, § 331-334. Zákon vymezuje v § 331 přijetí úplatku, § 332 podplácení, § 333 nepřímé úplatkářství a § 343 společenské ustanovení (2009).

Úplatek přijme subjekt, který zařizuje věci v zájmu obecním. Osoba, která přijme či slíbí úplatek, bude potrestána odnětím svobody na 4 roky či zákazem činnosti. Pokud osoba naopak vyžaduje úplatek, dle trestního zákona č. 40/2009 může být potrestána odnětím svobody na dobu od 6 měsíců až do 5 let. Jestliže se takového činu dopustí úřední osoba, může dostat trest v podobě odnětí svobody od 3 až do 10 let, nebo její majetek může propadnout. Úřední osoba může být potrestána odnětím svobody od 5 do 12 let, pokud si úředník cíleně vytvářel určitý prospěch. Při podplácení může dostat osoba omezení svobody až na 2 roky či peněžitý trest. Pokud se jedná o podplácení úřední osoby, odnětí svobody je na dobu od 11 do 6 let (Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník, 2009). Osoby nepřímého úplatkářství se považují za tzv. prostředníky (Volejníková, 2007, s. 289). Jedná se o osoby, které žádají, slibují nebo přijímají úplatek za značný vliv, který má díky postavení úřední osoby. Za tento čin může být osoba potrestána až na 3 roky. V § 334 odstavci 2 je uveden výčet úředních osob (Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník, 2009).

Organizace Transparency International (TI) vytváří každý rok statistiky korupce. V roce 2014 se Česká republika dostala na 25. místo z 31 evropských států a na 53. místo v celosvětovém měřítku. TI dále prezentovala index vnímání korupce, který se týká veřejného sektoru (Transparency International, 2014). Index vnímání korupce měří domněnky obyvatel o korupci daného státu (Sokol, 2010, s. 210). TI vytvořila k indexu stupnici, která je od 0 až do 100. Země, která má index vnímání korupce 100, má nulovou

korupci. Naopak země s indexem 0 má značně vyšší míru korupce než ostatní země. Česká republika se oproti roku 2013 zlepšila o 4 body (Transparency International, 2014).

Tabulka 1: Index vnímání korupce v 26 evropských zemích

Celosvětové pořadí	Pořadí v Evropě	Země	Počet bodů CPI 2014
1	1	Dánsko	92
3	2	Finsko	89
4	3	Švédsko	87
5	4	Norsko	86
5	4	Švýcarsko	86
8	6	Nizozemsko	83
9	7	Lucembursko	82
12	8	Německo	79
12	8	Island	79
14	10	Velká Británie	78
15	11	Belgie	76
17	12	Irsko	74
23	13	Rakousko	72
26	14	Estonsko	69
26	14	Francie	69
31	16	Kypr	63
31	16	Portugalsko	63
35	18	Polsko	61
37	19	Španělsko	60
39	20	Litva	58
39	20	Slovinsko	58
43	22	Lotyšsko	55
43	22	Malta	55
47	24	Maďarsko	54
<u>53</u>	<u>25</u>	<u>Česká republika</u>	<u>51</u>
54	26	Slovensko	50

Zdroj: zpracováno na základě dat z portálu Transparency International (Ksiazczak, 2014)

Korupční sítě v České republice jsou považované za dostatečně otevřené. Pokud mají přímí mezinárodní investoři dostatek finančních možností, nemají problém se do korupční sítě v České republice dostat. Naopak je tomu například v Dánsku a Holandsku, kde to investoři nemají s proniknutím lehké (Dančák, Hloušek, Šimíček, 2006, s. 79-81).

V tabulce číslo 2 je uveden počet kriminality, který se týká úplatkářství v celé České republice. Tyto údaje jsou získány ze stránky Policie České republiky. Největší množství trestných činů je ve formě podplácení. Definice podplácení se nachází v § 332 trestního zákona č. 40/2009 Sb. V roce 2014 bylo v České republice zjištěno 118 případů podplácení, které způsobilo škody ve výši 13 tisíc korun. Naopak úplatkářství ve formě přijímání úplatků dle §331 v trestním zákoně č. 40/2009 Sb. se objevilo 63 případů, ale napáchalo více škody než podplácení, a to 48 015 tisíc korun. Definice nepřímého úplatkářství se nachází v § 333 trestního zákona č. 40/2009 Sb.,. V roce 2014 byly odhaleny pouze 4 případy (Policie, ©2015).

Tabulka 2: Kriminalita spojená s korupcí v České republice za období 1. 1. 2014 - 31. 12. 2014

Česká republika	Zjištěno	z toho	Celkem v prověřování	Objasněno	Spácháno skutků	Celkem stíháno	Škody v tis. Kč
		ukončeno prověřování					
Úplatkářství - přijímání úplatku	63	33	41	35	3	42	48 015
Úplatkářství - podplácení	118	96	31	103	60	83	13
Úplatkářství - nepřímé	4	2	3	2	2	1	0

Zdroj: zpracováno na základě dat z portálu Policie (Policie, ©2015)

Tabulka č. 3 uvádí celkový počet kriminality, která je spojená s korupcí v Královéhradeckém kraji V roce 2014 nebyl zjištěn ani jeden případ úplatkářství ve formě úplatku, podplácení či nepřímého úplatkářství v Královéhradeckém kraji. Otázka zní, jestli tato čísla jsou pravdivá, či nikoliv (Policie, ©2015).

Tabulka 3: Kriminalita spojená s korupcí v Královéhradeckém kraji za období 1. 1. 2014 - 31. 12. 2014

Královéhradecký kraj	Zjištěno	z toho	Celkem v prověřování	Objasněno	Spácháno skutků	Celkem stíháno	Škody v tis. Kč
		ukončeno prověřování					
Úplatkářství - přijímání úplatku	0	0	0	0	0	0	0
Úplatkářství - podplácení	0	0	0	0	0	0	0
Úplatkářství - nepřímé	0	0	0	0	0	0	0

Zdroj: zpracováno na základě dat z portálu Policie (Policie, ©2015)

3.3.3 Příklady odhalené korupce

Karel Petrovský ve své publikaci *Korupce po česku* jmenoval některé zjištěné případy korupce. V České republice se objevily i velmi zvláštní úplatky. Občan dal celníkovi broskve za podvodné odbavení kamionu. Policistovi byla nabídnuta i sexuální služba při vyřizování přestupku. Korupce nemusí znamenat jenom úplatek, ale také i protislužbu, například opravu automobilu (Petrovský, 2007, s. 140).

Dle Karla Petrovského se ve veřejné správě objevuje nejvíce korupce ve veřejných zakázkách, při správě s obecním majetkem, při přidělování obecních bytů a dotací, které se týkají veřejné správy. K. Petrovský se zaměřil na příklady korupce, a to ve veřejné správě, státní správě, v oblasti justice a ozbrojených složek, v politice, v oblasti podnikání, sportu, školství, ale také i zdravotnictví. V této podkapitole jsou uvedeny příklady korupce ve veřejné správě a státní správě (Petrovský, 2007, s. 140-157).

Příklady korupce ve veřejné správě:

- Nejmenovaný magistrát potřeboval odstranit velké množství zeminy. Tato služba stála několik desítek milionů korun. Magistrát vybral bez výběrového řízení stavební podnik, který odstranil zeminu. Podnik nenabídl magistrátu výhodnou cenu za službu. Jiný podnikatel nabídl mnohem méně peněz, ale stejně nebyl vybrán (Petrovský, 2007, s.141).
- Dřívější úřednice magistrátu vybírala úplatky za podvodné poskytování licence, které se týkala taxislužeb. Úřednice vybrala několik desítek tisíc korun (Petrovský, 2007, s.141).
- Dva zaměstnanci, kteří pracovali na městském úřadu, si řekli o úplatek v hodnotě 20 tisíc korun od nejmenované telekomunikační firmy. Zaměstnanci chtěli dostat úplatek za to, že si nevšimnou závady při instalaci telefonů (Petrovský, 2007, s.141).
- Člen sociální komise nejmenovaného magistrátu se dožadoval na občanova úplatku v hodnotě až 150 tisíc korun kvůli obecnímu bytu. Člen si vymyslel falešný důvod o nájemní smlouvě (Petrovský, 2007, s.141).

K. Petrovský uvedl i příklady korupce, které se týkaly státní správy:

- Pracovnice, která pracovala na finančním úřadu, přijala osobní automobil jako úplatek. Automobil byl v hodnotě 300 tisíc korun. Pracovnice měla opomenout povinnost, kterou měl zaplatit subjekt. Jednalo se o zaplacení 14milionové daně (Petrovský, 2007, s.143).
- Na oddělení úřadu práce požadoval zaměstnanec protislužbu, která se týkala zpracování účetnictví. Tuto protislužbu vyžadoval kvůli prováděné kontrole, kde pracovník zjistil nedostatky (Petrovský, 2007, s.142).
- Mezi známé případy korupčního jednání se může považovat aféra bývalého ministerského úředníka, který se spojil s dalšími lidmi. Úředník zvyšoval ceny zakázek, které se týkaly rekonstrukce českých zastupitelských úřadů v zahraničí (Petrovský, 2007, s.142).

Příklady korupce v komunální politice:

- V komunální politice často probíhá korupce v souvislosti s cestováním komunálních politiků. Jedná se o cesty, které jsou hrazeny z veřejných financí nebo je hradí soukromá firma, která potřebuje získat veřejnou zakázku či určitou protislužbu (Petrovský, 2007, s. 152-153).
- Bývalý člen bytové komise požadoval úplatek ve výši 185 tisíc korun za preferované vyřešení žádosti o obecní byt (Petrovský, 2007, s. 152).

K. Petrovský dále uvádí podobné případy korupce, které se opakují - úplatky za poskytnutí obecního bytu, podplácení ve spojení s privatizací bytů, nezákonný příspěvek do klubu z městských peněz, přijímání úplatku od soukromé firmy za obdržení veřejných zakázek. V obci se také vyskytuje nepřímé uplácení (Petrovský, 2007, s. 152-153).

3.3.4 Boj proti korupci

Korupce je vážný problém, který působí na činnost státu, snižuje důvěru občanů a také ovlivňuje velmi nepříjemně ekonomiku (Úřad vlády České republiky, 2014, s. 3). V roce 2003 byl na 9. prosinec vyhlášen Mezinárodní den boje proti korupci (Souček, 2015). Velmi účinným prostředkem proti korupci je lidská otevřenost či povinnost zveřejňovat podstatné informace (Sokol, 2010, s. 210).

Vláda České republiky se zabývá korupcí, poněvadž ji považuje za ústřední prioritu. Věnuje se jí ministr pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu Jiří Dienstbier (Souček, 2015). „*Mezi členy Rady vlády patří jak zástupci dalších rezortů, tak představitelé orgánů činných v trestním řízení, nejvyšší státní zástupce, veřejná ochránkyně práv, prezident hospodářské komory, předseda Svazu měst a obcí a Asociace krajů a v neposlední řadě také šest zástupců neziskových organizací, akademické obce a odborné veřejnosti*” (Souček, 2015).

Vláda odsouhlasila koncept boje s korupcí na období 2015 až 2017. S tímto vládním konceptem souvisejí akční plány boje s korupcí (Vláda České republiky, 2015, s. 3). První vládní koncepce boje s korupcí byla vytvořena v roce 1999. Koncepce na léta 2015 - 2017 je již pátým dokumentem v řadě. Usiluje o stanovení určitých mezí při boji s korupcí. Dále je důležité formulovat nástroje a definovat základní obsah akčních plánů, které budou pouze jednoleté. Vládní boj s korupcí se zaměřuje nejvíce na veřejnou správu. V letech 2015 - 2017 se bude vláda zabývat zejména ústředními orgány státní správy (Úřad vlády České republiky, 2014, s. 3-8).

Ve Vládní koncepci boje proti korupci byly vymezeny čtyři nejdůležitější oblasti. mezi něž se řadí hospodárné zacházení s majetkem státu, rozvoj občanské společnosti, transparentnost a otevřený přístup k informacím, výkonná a nezávislá exekutiva. Vláda chystá schválení zákona o státní službě tak, aby byl účelový a kvalitní. Musí být jasně vymezeno, jak se budou přijímat a odměňovat úředníci a jak se dále zabezpečí vysoké vzdělávání úředníků (Úřad vlády České republiky, 2014, s. 4-7).

Vláda chce také uplatnit zákon o státním zastupitelství, který zabezpečí nezávislost státních zástupců. Druhým bodem ve vládní koncepci boje s korupcí na léta 2015 až 2017 je transparentnost a otevřený přístup k informacím. V této oblasti je důležitá průhlednost a transparentnost, která je podstatná v činnostech veřejné správy. Každý občan se bude moci podívat na internet, kde nalezne sbírky zákonů, sbírky mezinárodních smluv a elektrický legislativní proces. Vláda se bude též snažit o lepší systém financování politických stran, kde bude jasně stanoven limit pro dary od fyzických a právnických osob a výdajový limit (Úřad vlády České republiky, 2014, s. 5-6).

Dále se vláda bude snažit o hospodárné nakládání s majetkem státu, zákaz státu obchodovat s firmou, která má neurčitého vlastníka. Dále se bude usilovat o odstranění mrhání veřejnými prostředky, a to například elektronizací faktur. Vláda stanoví jiná pravidla u veřejných zakázek, která se budou týkat jejich zadávání, a také podpoří centrální nákupy a elektronické aukce, aby se snížilo plýtvání penězi. Vláda se bude zabývat podpořením zákona, který bude vést k transparentnosti vlastnictví u společností s akciemi. Poslední návrh v bodě třetím se bude zabývat zvětšením pravomocí Nejvyššího

kontrolního úřadu, aby mohl dohlížet na výdaje veřejných rozpočtů. Poslední bod v koncepci se zabývá rozvojem občanské společnosti, ve které bude kladen důraz na občanskou angažovanost při ohlášení korupce (Úřad vlády České republiky, 2014, s. 6-7).

V České republice funguje i mezinárodní spolupráce v oblasti korupce. Státy si předávají znalosti, zkušenosti i příklady dobré praxe. Dříve se organizovalo několik seminářů, porad, konferencí, které se zabývaly bojem proti korupci. Česká republika je členem Partnerství pro otevřené vládnutí, European Partner Against/ European Contact Point Network Against Corruption, Skupina států proti korupci při Evropské komisi. V prosinci 2015 byl téměř hotový návrh Akčního plánu boje s korupcí na rok 2016 (Vláda České republiky, 2015)

Jan Sokol uvádí dva způsoby boje proti korupci. První způsob představuje vytváření, zpřesňování předpisů dané organizace, které však činnost organizace komplikují. Velmi detailní předpisy odnaučují nést odpovědnost. Jan Sokol uvádí i druhý způsob boje proti korupci, který je opačný. Důležité je podněcovat svědomitost a odpovědnost, a to správnou kvalifikací či odpovídajícím platem (Sokol, 2010, s. 213-214).

J. Dolista a R. Ježek definují korupci jako nemoc, jež nemůže být zlikvidována tím, že se odstraní jedna příčina, ale musí být odstraněny všechny příčiny současně. Mezinárodní praxe poukazuje na fakt, že pouze 1 % korupce se dostane navenek. Stát může vzdorovat korupci tím, že bude mít vhodnou mocenskou a řídicí strukturu společnosti. V cizině je velký důraz kladen na výchovu pracovníků ve veřejném odvětví, státní správě a samosprávě, protože právě tito pracovníci jsou nejvíce vystavováni korupčnímu jednání (Dolista, Ježek, 2006, s. 53-54). Výskyt korupce velmi ovlivňuje politické prostředí v zemi a také celkové vnímání korupce v ČR. Karel Petrovský tvrdí, že omezit korupci lze, pokud se zredukuje úloha státu a sníží se míra přerozdělování veřejných financí. Dále konstatuje, že stát plní otázky korupce příliš formálně, lhostejně a vytváří neúčinná opatření (Petrovský, 2007, s. 93-95).

Ministerstvo vnitra vytvořilo protikorupční telefonní linku 199, kterou zprostředkovává sdružení Oživení. Ministerstvo uvádí, že 80 % volajících jsou anonymní lidé a také občané, kteří si opakovaně stěžují (Novák, © 2015a). Dále Ministerstvo vnitra vytvořilo internetovou stránku www.korupce.cz, na níž se udělují pokyny a rady. Internetová stránka poskytuje návod k náležitostem správního podání či kontaktu na ohlášení korupčního jednání. Vytváření korupčních linek je záležitost velmi sporná. Tyto linky nevymýtí všechnu korupci v ČR. Negativní stránka linek je zejména v tom, že určitý občan může nahlásit korupci bezdůvodně jen kvůli tomu, že úředník mu oprávněně nevyhověl. V korupčním boji zasahují také neziskové organizace, z nichž nejznámější je Transparency international. Tato organizace je již popisována. Další organizace se nazývá Růžový panter. Jedná se o nevládní neziskovou organizaci, která se zabývá monitoringem korupce v ČR. Růžový panter shromažďuje, klasifikuje a zejména zveřejňuje informace, které se týkají korupce (Petrovský, 2007, s. 95-106).

3.4 Etický kodex

Slovo kodex pochází z latiny. Vystihuje základní zákon v určité oblasti. Existuje buď odděleně, nebo ve spojení s popisem činnosti, na kterou se vztahuje (Dytrt, Roudný, 1997, s. 96). Synonymum pro slovo kodex je například pravidlo či manifest (Šroněk, 1995, s. 191). Jeho historie je velmi rozsáhlá, poněvadž existuje velký výčet odlišných kodexů mravních norem. Například ve starověkém konfucianismu radil Konfucius lidem, jak se mají chovat, a motivoval je k sebeovládání. Tento směr se stal nejvlivnějším v čínské filosofii. Kodex mají také v buddhismu, křesťanství, hinduismu a islámu. V křesťanském kodexu jsou vypsána pravidla a normy, které mají křesťané dodržovat. Jedná se o Desatero Božích přikázání. Korán je kodex islámu. Muhammad založil islámské náboženství. Nauka o etice je vyložena v 17. surě, přičemž sura znamená kapitola. Tyto kultury se velmi liší, avšak jejich kodexy zahrnují podobná, nejdůležitější mravní pravidla člověka (Dytrt, Roudný, 1997, s. 96-97).

Kodexy navazují na zákony. Zákonná opatření jsou důležitá pro průběh a vývoj veřejného života v zemi. Kodex je vytvořen v takové oblasti, v níž není zapotřebí zákonných úprav (Šroněk, 1995, s. 191-192). „*Návaznost je zřejmá v tom, že kodexy obvykle zavazují ty, na něž se vztahují, že budou dodržovat příslušné zákony*“ (Šroněk, 1995, s. 192). Vyskytují se různé druhy kodexů, například kodexy profesionálních asociací, které se zabývají etickým hlediskem působení svých členů. Je to spolek osob, který se věnuje určité činnosti. Jejich působení vyžaduje odbornost, úřední souhlas a také splnění zkoušky, která se koná před státním orgánem. Členství bývá zpravidla povinné. Pokud v asociaci existuje kodex etiky, tak je závazný pro všechny členy (Šroněk, 1995, s. 192).

Myšlenky etického kodexu se objevily v minulém století, a to nejdříve v podnikatelském oboru. Přemýšlení o kodexu vycházelo z tvrzení, že je při vzájemné komunikaci zapotřebí dodržovat respektovaná a hlavně psaná pravidla. Řízení podniku nebylo již tak snadné jako dříve, protože se podniky rozrůstaly a jejich zaměstnanci byli z odlišných vrstev. Každý zaměstnanec měl jiné názory na řešení úkolů. Podnik vytvořil etický kodex, aby zaručil zákazníkům stále kvalitní výrobky (Štička, 2008, s. 107-108).

Na tvorbu etického kodexu byl kladen velký důraz hlavně po skandálu ve společnostech Enron, WorldCom či Parmalat. Tyto společnosti nedodržely povinnosti a upravovaly si účetní závěrky. Veřejný sektor využíval etický kodex od 70. let 20. století. Etický kodex zahrnuje hodnoty, procesy a záměry. Je to interní dokument celého systému a k jeho dodržování se složky dobrovolně přihlásily. Kodex bývá veřejně dostupný, což velmi pozitivně ocení veřejnost. Tento dokument má být akceptován celým systémem. Správný etický kodex má obsahovat srozumitelnost, sdělitelnost, specifčnost, aktuálnost a vynutitelnost. Kodex musí být srozumitelný pro všechny a má být vytvořen na míru (Štička, 2008, s. 108-114).

Etický kodex je velmi zásadní při jednání zaměstnanců. Poskytuje jim pokyny, které využívají při nesnadné situaci, která může každodenně v zaměstnání nastat. Není to ale jediný důvod k přijetí etického kodexu, poněvadž umožňuje přemýšlet, jak podnik pracuje a jaké hodnoty dodržuje. Kodex je prospěšný prostředek, který pomáhá zlepšit řízení ve firmě. Zvětšuje se tím i důvěra občanů (Dolista, Ježek, 2006, s. 61). Mezi funkce kodexu se řadí kultivace prostředí systému, kodex nesmí nahrazovat organizační řád. Je to nedílná součást při řízení rizika v systému. V kodexu mají být vymezeny také sankce. Kodex je ochranný nástroj, který pomáhá proti korupci (Štička, 2008, s. 110-111). Kodex zvyšuje loajalitu a výkonnost zaměstnanců, podporuje otevřenou komunikaci (Dolista, Ježek, 2006, s. 66-67).

Kodex naznačuje vnějšmu okolí, že daná společnost si zakládá na etickém chování. Definuje zaměstnancům jejich žádoucí chování. Tím je snazší rozhodování a orientace zaměstnanců. Kodexy pomáhají s vytvářením lepšího prostředí. Zaměstnanec se také lépe orientuje při konfliktním jednání. Podnik si musí stanovit hodnoty, vize, postupy a návody pro rozhodování (Dolista, Ježek, 2006, s. 65).

Musí se rozhodnout, jaké osoby zařadí do procesu při tvorbě kodexu. Společnost musí dbát na vzdělávání a školení zaměstnanců. Řídící pracovníci musí být příkladem pro ostatní (Dolista, Ježek, 2006, s. 65-66). V evropských státech se také objevují kodexy. V určitých zemích mají kodexy etiky charakter právní normy. Kodex má různou formu i rozsah. Dle zemí se určuje rozsah kodexu, poněvadž jsou země, které do kodexu zahrnují

veřejné úředníky, a nebo jsou vyhotoveny kodexy, které jsou specifické jenom pro určitá ministerstva (Vidláková, 2006, s.15).

3.4.1 Etický kodex ve veřejné správě

Ve státní správě je etika stejně důležitá jako v podnikatelském sektoru. Vyskytují se dva názory, které vedou ke zlepšení chování veřejné správy. První postoj se snaží motivovat zaměstnance a podporovat vytoužené chování. Chyba či určitá nedokonalost se téměř neřeší. Na prvním místě je vždy motivační chování zaměstnance. Druhý přístup už přesněji udává, co a jak má zaměstnanec. Je to přísnější režim, ve kterém funguje kontrola a zaměstnanci mají přísná pravidla a postupy (Dolista, Ježek, 2006, s. 57-58).

Kodex bez určitého opatření v oblasti veřejné správy nestačí. Řídící pracovníci mají eticky přemýšlet. Uplatnění etického myšlení záleží na podpoře politické, informační, veřejnostní a také na podpoře účastníků procesu. Etické chování úředníků se zdokonaluje třemi metodami, přičemž první bod představuje zlepšování pomocí vzdělávání či školení před vstupem i po vstupu do zaměstnání. Druhý bod musí splňovat zejména nadřízené orgány, protože musí dodržovat určité modelové, etické role. A v neposlední řadě je důležité mít určitá pravidla, například etický kodex. Veřejnost touží po výraznější efektivitě, etickém standardu či pochopení zaměstnanců vzhledem k potřebě občanů (Dolista, Ježek, 2006, s. 57-59).

Etika v organizační praxi je důležitá. V právu není možné najít odpovědi na všechny otázky, proto se zde aplikuje etika. Dále se zvyšuje společenská odpovědnost veřejné správy a tlak na respektování etických principů. Evropská unie a OECD apeluje na země, aby dodržovaly etická pravidla k lepšímu vykonávání veřejné správy. Dále se rozlišují nástroje, které vedou k institucionalizaci etiky v organizaci. K nástrojům patří etický kodex, ale také kodexy chování, úřad ombudsmana, etické výbory a audity, výchova k etickému jednání (Dolista, Ježek, 2006, s. 59-61).

Etika má podstatnou roli zejména ve veřejné správě (Petrovský, 2007, s. 90). Etický kodex ve veřejné správě vznikl kvůli občanům, poněvadž měli čím dál tím větší požadavky na odpovědnost, integritu, transparentnost, efektivitu. Pro občana je etický kodex veřejné

správy spíše přínosem, poněvadž je dostupný a vysvětlitelný i pro laické okolí (Dolista, Ježek, 2006, s. 67-69).

Chování zaměstnanců ve veřejné správě bylo potřeba upravit, a proto vznikl Kodex etiky zaměstnanců ve veřejné správě. Dokument byl poté podkladem při vydávání dalších etických kodexů (Petrovský, 2007, s. 90). Kodex byl schválen usnesením vlády ČR dne 21. 3. 2001 (Ministerstvo vnitra České republiky, © 2015, s. 157).

Byl však velice obecný a chyběla mu přesněji formulovaná opatření (Vidláková, 2006, s. 15). Hlavním cílem kodexu bylo zregulovat chování zaměstnanců tak, aby bylo etické a aby zaměstnanci uměli odolávat korupci (Petrovský, 2007, s. 90). Kodex byl nahrazen v roce 2012, kdy vláda odsouhlasila nový kodex s názvem: Etický kodex úředníků a zaměstnanců veřejné správy (Novák, © 2015b).

3.4.2 Kritika etického kodexu

Etické kodexy se mají aplikovat do veřejné správy, když je v organizaci klidná atmosféra, nikoliv v době, kdy podnik či veřejná správa prochází krizí. Nejčastěji bývají implementovány při zjištění neetického chování. Přesto existují dvě východiska, která tvrdí, že etické kodexy nemají kladný vliv na strukturu podniku (Dolista, 2006, s. 62-63).

První východisko tvrdí, že kodexy jsou zbytečné. Zabírají totiž čas, ale i energii zaměstnanců, poněvadž dle prvního tvrzení postačuje zákon. Kodex ovlivňuje pouze malé procento chování veřejné správy. Nicméně zákony udělují příliš slabý návod, jak má zaměstnanec řešit konflikt, který se vyskytuje téměř každý den. V právních předpisech chybí dostatečná pružnost pro řešení jakékoliv situace (Dolista, Ježek, 2006, s. 63-64).

Druhé východisko tvrdí, že chování zaměstnanců neovlivňuje kodex, ale hodnoty, které byly přijaty už v dětství. Řídící zaměstnanec má tedy spoléhat na to, že rodina či škola vychovala občany k morálnímu chování. Druhý způsob je spíše nepravděpodobný, poněvadž každá rodina má jiné hodnoty a jinou morálku (Dolista, Ježek, 2006, s. 63-64).

Kodex je také hodně kritizován především pro svoji neúčinnost, slabou vymahatelnost a velkou obecnost. Subjekt, který vytváří kodex, musí být kvalifikovaný a musí kodexu věnovat dostatečnou pozornost (Štička, 2008, s. 112-113).

3.4.3 Etický kodex úředníků a zaměstnanců veřejné správy

Tento kodex obsahuje 14 článků: zákonnost, profesionalitu, nestrannost, rozhodování, nakládání se svěřenými prostředky, rychlost a efektivitu, korupci, střet zájmů, mlčenlivost, informování veřejnosti, veřejnou činnost, reprezentaci, uplatnitelnost a vymahatelnost, závěrečné ustanovení. Kodex se napojuje na hlavní práva, povinnosti zaměstnanců, které jsou sděleny v zákoníku práce a v pracovním řádu. Úředník, zaměstnanec respektuje etické principy (Vláda České republiky, © 2009-2016, s.1-6).

Kodex se nachází v příloze č. 2. Článek číslo jedna obsahuje zákonnost. Úředník realizuje úlohu, která je v souladu s Ústavou, se zákony, právními předpisy, s právem EU a také i s mezinárodními smlouvami. Úředník, zaměstnanec při své práci vybírá co nejvhodnější řešení, kterým musí dbát na veřejný zájem a okolnosti konkrétního případu. Rozhodování nesmí být nespravedlivé. Úředník, zaměstnanec uznává koncepci, priority a cíle úřadu. Jejich funkce jsou vykonávány na vysoké odborné úrovni, v rámci slušnosti, porozumění, zdvořilosti a vstřícnosti. Zaměstnanec, úředník nesmí mít předsudky nejen vůči barvě pleti, ale i pohlaví, náboženství či národnosti. Dále se nesmí dopustit diskriminace nebo obtěžování. Lidé ve veřejné správě mají být korektní k ostatním spolupracovníkům (Vláda České republiky, © 2009-2016, s. 1-2).

Rozhodnutí musí být nestranné, objektivní a v souladu s veřejným zájmem. V kodexu je také uvedeno, že osoba nesmí upřednostňovat své zájmy nebo skupinu. Ve shodných případech mají úředníci, zaměstnanci jednat obdobně bez velkých rozdílů. Lidé ve veřejné správě mají pracovat zodpovědně, aby nezpůsobovali zbytečné prodlení a náklady. Vyhýbají se případům, které mohou způsobit střet zájmů. Tím pádem musí dbát na veřejný zájem, jenž nesmí ohrozit plnění úřadu. Lidé pracující ve veřejné správě se nesmí podílet na činnostech, které se neslučují s výkonem úřadu. Pokud si úředník,

zaměstnanec není jist, zda jeho výkon je slučitelný, je povinen se obrátit na svého nadřízeného (Vláda České republiky, © 2009-2016, s. 1-3).

Zaměstnanci se také mají vyhnout vztahům, které mohou ovlivnit jejich nestrannost. Jedná se o osoby spojené s klientelismem a nepotismem. Nesmí přijímat dary či jiná zvýhodnění. Pokud si úředník, zaměstnanec všimne nějakého korupčního chování, musí toto chování okamžitě oznámit svému nadřízenému či orgánu činnému v trestním řízení (Vláda České republiky, © 2009-2016, s. 3-4).

Zaměstnanec jedná při svém výkonu efektivně, hospodárně a rovnovážně využívá finanční zdroje, dále dodržuje mlčenlivost o věcech, které se dozvěděl při svém úkonu a jež by mohly poškodit úřad. Úředník poskytuje pouze pravdivé a úplné informace. Zaměstnanec dbá na svoji politickou orientaci, poněvadž musí jednat politicky nestranně. Lidé ve veřejné správě se oblékají vhodně podle vážnosti úřadu. Pokud úředník nerespektuje kodex, bude na tuto osobu nahlíženo z pohledu zákoníku práce (Vláda České republiky, © 2009-2016, s. 4-6).

4 Vlastní výzkum

Praktická část diplomové práce obsahuje šetření, ve kterém autorka využívá kvantitativní metodu ve formě dotazníků. Nejprve popisuje stanovené hypotézy, které vytvořila na začátku práce. Poté charakterizuje výzkumné prostředí, výzkumný vzorek, techniku a sběr dat, který se týká dotazníkového šetření. Zbývající část práce se orientuje na vyhodnocení dotazníků.

4.1 Pracovní hypotézy

„Hypotézy jsou vyslovením předpokladu o povaze zjišťovaných vztahů. Představují formulaci, resp. strukturu jednotlivých alternativ odpovědí na otázky výzkumu“ (Kozel, 2006, s. 74). V této diplomové práci autorka stanovila 7 hypotéz, které později vyvrátí či potvrdí.

Hypotéza 1

Převážná část úředníků a zaměstnanců pracuje ve veřejné správě více jak 10 let.

Hypotéza 2

Více než polovina úředníků a zaměstnanců není spokojena s platem.

Hypotéza 3

Úředníci a zaměstnanci mají prostudovaný etický kodex.

Hypotéza 4

Pro úředníky, zaměstnance ve veřejné správě je nejdůležitějším článkem nestrannost, profesionalita.

Hypotéza 5

Úředníci a zaměstnanci veřejné správy dodržují etický kodex.

Hypotéza 6

Úředníci a zaměstnanci nechtějí upravit etický kodex, protože je pro jejich zaměstnání potřebný.

Hypotéza 7 Úředníci a zaměstnanci se setkali s korupcí ve veřejné správě a považují otázku korupce za vážný problém.

4.2 Charakteristika výzkumného prostředí

Prvotně byl zvolen Magistrát města Hradec Králové. Před zahájením autorka zašla na magistrát města s prosbou o umožnění provést dotazníkové šetření na téma etický kodex úředníků a zaměstnanců veřejné správy. Avšak Magistrát města Hradec Králové bohužel odpověděl, že v současné době není realizace dotazníkového šetření prioritou. Většina městských úřadů dotazníkové šetření ihned zamítla nebo povolila rozdat úředníkům v maximálním rozsahu 5 dotazníků na daný úřad. Byly proto vybrány úřady, které vyšly autorce vstříc. Dotazníkové šetření bylo prováděno na Městském úřadě Chlumec nad Cidlinou, Nový Bydžov, Nechanice, Hořice, Jaroměř, Třebechovice pod Orebem.

Chlumec nad Cidlinou se nachází v Královéhradeckém kraji. Nachází se cca 28 km od Hradce Králové (Chlumec nad Cidlinou, 2008a). Městský úřad je orgán, který se zabývá výkonem jak v samostatné působnosti, tak i v přenesené. Je to pověřený obecní úřad, který provádí přenesenou působnost na základě zákona o obcích č. 128/2000 Sb. (Chlumec nad Cidlinou, 2008b). Pověřený obecní úřad vykonává přenesenou působnost, která je určena pro obecní úřady, a také provádí dle zvláštního zákona další přenesenou působnost (Horzinková, Novotný, 2010, s.153-154). Ke dni 1. 1. 2015 bydlelo 5 403 obyvatel v Chlumci nad Cidlinou (Regionální informační systém, © 2012 - 2014a).

Nový Bydžov se nachází v Královéhradeckém kraji. Město lze rozdělit na osm místních částí- Nový Bydžov, Chudonice, Stará Skřeněř, Nová Skřeněř, Skochovice, Vysočany, Zábědov, Žantov (Wikipedie, 2011b). Jedná se o obec s rozšířenou působností, působí tedy v samostatné i přenesené působnosti. Ke dni 1. 1. 2015 bydlelo v Chlumci nad Cidlinou 7 052 obyvatel (Regionální informační systém, © 2012 - 2014b). Zvláštní zákon stanovuje obce s rozšířenou působností. Z bývalých okresních úřadů přešla část působnosti na obce s rozšířenou působností. Tyto úřady provádí činnosti, které jsou pro všechny obce stejné a rovněž realizují působnost pověřeného obecního úřadu a další působnost, která jim je uložena dle zvláštního zákona. Obec může vytvářet nařízení obce, které působí pro svůj správní obvod obce s rozšířenou působností (Horzinková, Novotný, 2010, s. 154).

Město Nechanice se skládá ze sedmi vesnic - Komárov, Lubno, Nerošov, Sobětuš, Staré Nechanice, Suchá, Tůně (Wikipedie, 2011c). Ke dni 1. 1. 2015 má město 2 273

obyvatel. Městský úřad je pověřený obecní úřad (Regionální informační systém, © 2012 - 2014c). Ve městě se nachází pošta, zdravotní zařízení, policie, škola. V Nechanicích schválili v roce 2008 strategický plán obce, který se týkal především specifických cílů a byl schválen do roku 2013. Tyto cíle se zaměřily na úpravu veřejného prostranství, zejména na obnovu komunikací. Dále se orientovaly na obnovu a rozvoj občanské vybavenosti a služeb. V neposlední řadě se specializovaly na podporu školství a rozvoj služeb v cestovním ruchu (Šopovová, 2008).

Hořice patří rovněž do Královéhradeckého kraje. Počet obyvatel je zde vyšší než v předchozích městech, a to 8 625 ke dni 1. 1. 2015. Ve městě se nachází pověřený obecní úřad (Regionální informační systém, © 2012 - 2014d). Díky své větší rozloze je zde větší počet odborů (Hořice, © 2016). V Hořicích se nachází 7 místních částí - Březovice, Dobrava, Chlum, Chvalina, Libonice, Svatogothardská Lhota (Wikipedie, 2001d).

Jaroměř je nejlidnatější město z dotazníkového šetření. Má 12 475 obyvatel. Typ sídla městského úřadu je obec s rozšířenou působností (Regionální informační systém, © 2012-2014e). Město je připojeno do 5 svazků obcí - Královská věnná města, Kladské pomezí, Klub autorů literatury faktu, Euroregion Glacencis, Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska (Jaroměř, © 2016).

Třebechovice pod Orebem byly posledním městem, ve kterém se prováděl výzkum. Nachází se 13 km od Hradce Králové (Třebechovice pod Orebem, 2013). Počet obyvatel byl 5 786 ke dni 1. 1. 2015. Typ sídla městského úřadu je pověřený obecní úřad (Regionální informační systém, © 2012 - 2014f).

4.3 Charakteristika výzkumného vzorku

Šetření bylo určeno pro úředníky a zaměstnance veřejné správy, proto byly vybrány městské úřady popsané v předešlé podkapitole, které využívají etický kodex. Složení výzkumného vzorku se konalo ve spolupráci s tajemníkem či tajemnicí městského úřadu.

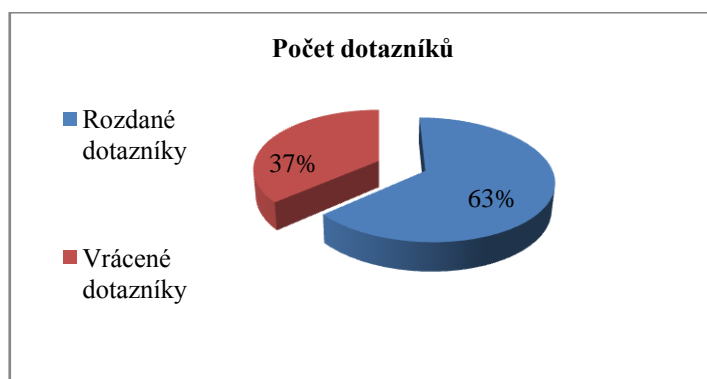
4.4 Technika a nástroj sběru dat

Výzkum probíhal v prosinci 2015 a v lednu 2016. Městské úřady autorka objížděla osobně. Nejdříve zašla za tajemníkem či tajemnicí úřadu a požádala je o spolupráci. Poté se domluvili na formě rozdaní dotazníků, které byly buď nechány u tajemníka a ten je rozdával při jejich nejbližší poradě, nebo je autorka roznesla po odděleních a odborech. Dotazník obsahuje 18 záměrně pouze uzavřených otázek, aby nepředstavovaly větší časovou zátěž pro úředníky a zaměstnance veřejné správy.

4.5 Výzkum

Celkem bylo osloveno 125 respondentů, vrátilo se 74 dotazníků. Tři dotazníky byly vyřazeny z empirického šetření, protože se v nich objevily nezaškrtané odpovědi. Při výzkumu se pracovalo s počtem 71 dotazníků, jejich návratnost byla 37 %.

Graf č. 1: Počet rozdaných a vrácených dotazníků

Zdroj: vlastní zpracování dat

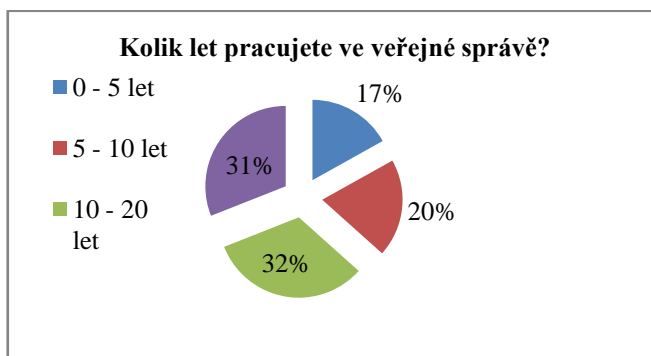
4.5.1 Vyhodnocení výzkumu

Otázka číslo 1: Kolik let pracujete ve veřejné správě?

Nejvíce úředníků, zaměstnanců pracuje ve veřejné správě 10 - 20 let a tuto odpověď zaškrtlo 23 respondentů. Je tedy zřejmé, že tito úředníci znají více problematiku korupce nežli úředníci, kteří pracují zatím jenom několik let. Téměř stejný počet lidí

pracuje ve veřejné správě 20 let a více. Jedná se přesněji o 22 úředníků. 12 respondentů pracuje ve veřejné správě pouze 0 - 5 let. 14 lidí pracuje ve veřejné správě 5 - 10 let.

Graf č.2: Počet odpracovaných let ve veřejné správě

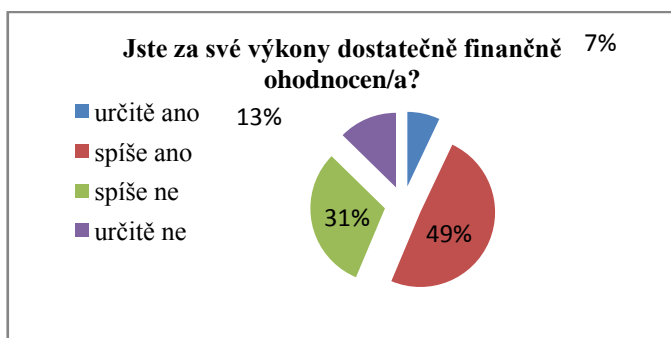

Zdroj: vlastní zpracování dat

Otázka č. 2 : Jste za své výkony dostatečně finančně ohodnocen/a?

Otázka byla zvolena záměrně. Rozhodnutí o korupčním jednání ovlivňuje finanční stránka jedince. Pouze 5 respondentů je určitě spokojeno s finančním ohodnocením. 35 úředníků, zaměstnanců je spíše spokojeno s platem. Ostatní jsou nespokojeni. 22 respondentů je spíše nespokojeno s platem a pouhých 9 pracovníků je značně nespokojeno. Je důležité, aby úředník a zaměstnanec byl finančně motivován ke svému pracovnímu výkonu.

Graf č. 3: Finanční ohodnocení pracovního výkonu

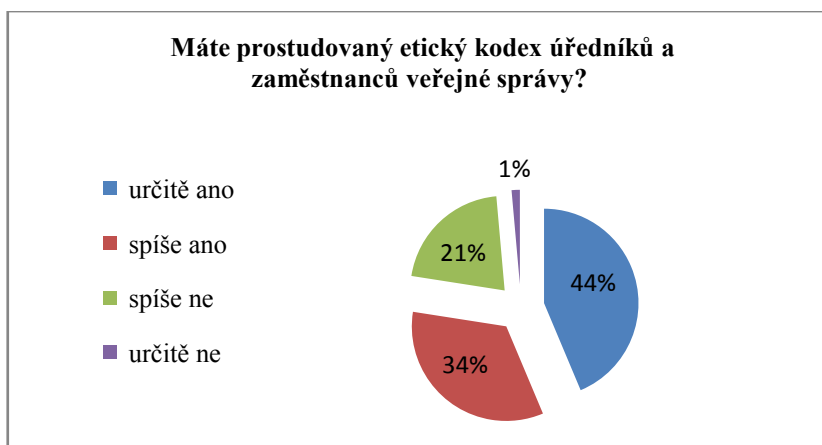

Zdroj: vlastní zpracování dat

Otázka č. 3 : Máte prostudovaný etický kodex úředníků a zaměstnanců veřejné správy?

31 respondentů má velice kvalitně zpracovaný etický kodex. Na druhém místě je 24 lidí, kteří mají spíše prostudovaný etický kodex. Naopak pouze 1 respondent nemá žádný přehled o tom, co etický kodex obsahuje. 15 úředníků zaškrtno odpověď spíše ne, což je velmi zneklidňující číslo. Jak je možné, že respondenti nemají alespoň zběžný přehled o důležitém dokumentu, který se týká kvality jejich práce?

Graf č. 4: Znalost etického kodexu

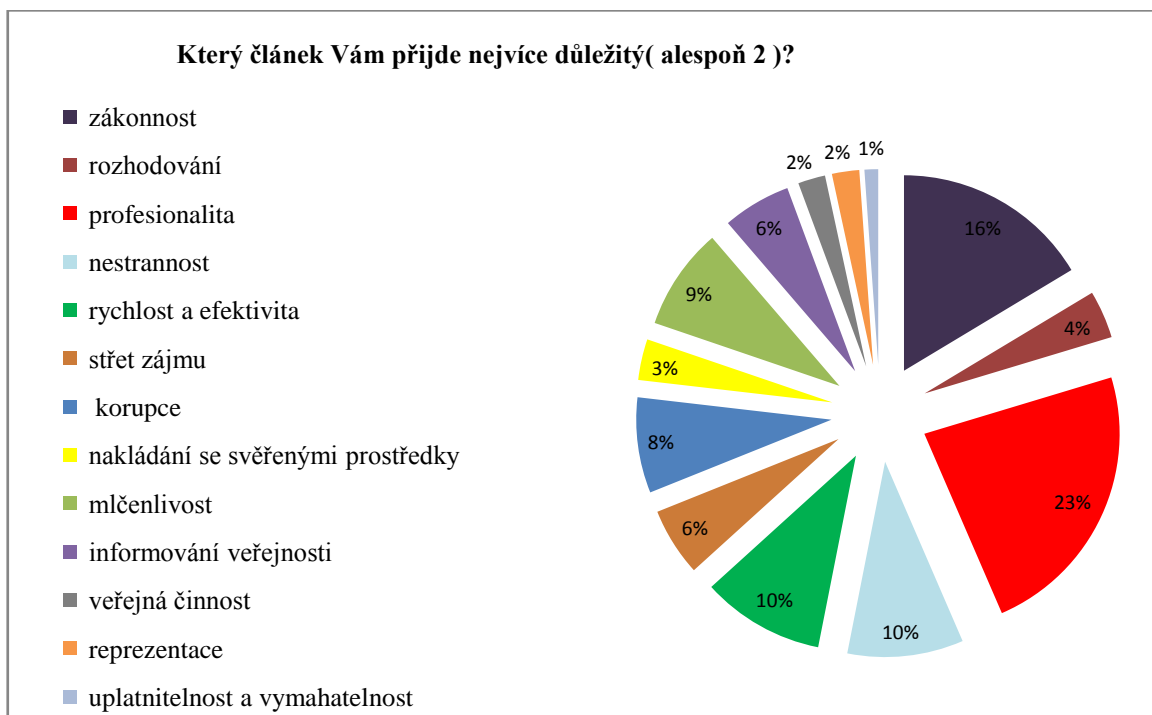

Zdroj: vlastní zpracování dat

Otázka č. 4: Který článek Vám přijde nejvíce důležitý (alespoň 2)?

Respondentům přijde nejvíce podstatný článek týkající se profesionality. Tuto položku zakřížkovalo 41 úředníků. Na druhém místě se umístila zákonnost. S velkým počtem se také umístila rychlost a efektivita, nestrannost, mlčenlivost, korupce a informování veřejnosti. Pouze 2 respondenti odpověděli uplatitelnost a vymahatelnost.

Graf č. 5: Nejdůležitější článek v etickém kodexu

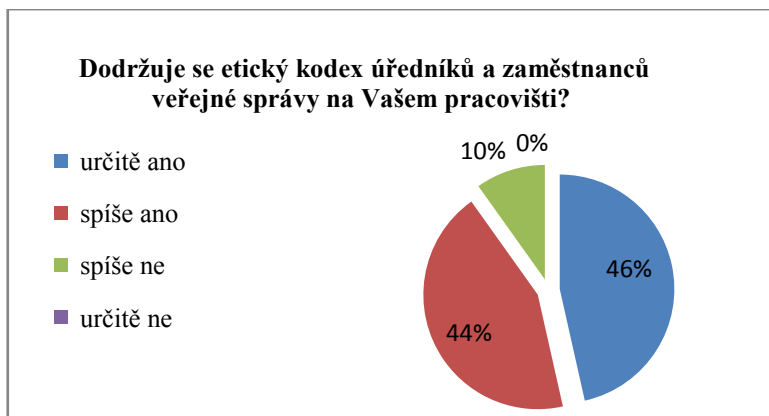

Zdroj: vlastní zpracování dat

Otázka č. 5 : Dodržuje se etický kodex úředníků a zaměstnanců veřejné správy na Vašem pracovišti?

Z grafu č. 6 je zřejmé, že respondenti dodržují etický kodex. 33 úředníků a zaměstnanců dodržuje kodex na 100%, 31 lidí zaškrtnulo spíše ano. Pouhých 7 lidí spíše nedodržuje etický kodex. Žádný respondent neodpověděl určitě ne.

Graf č. 6: Dodržení etického kodexu

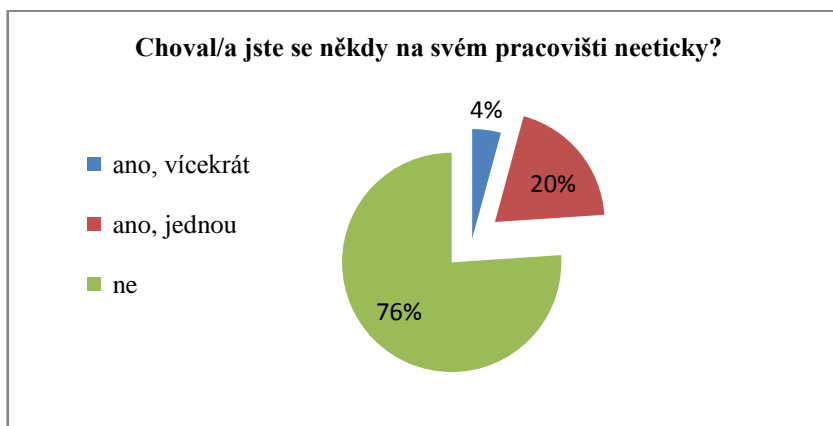

Zdroj: vlastní zpracování dat

Otázka č. 6: Choval/a jste se někdy na svém pracovišti neeticky?

Velká část respondentů se nechovala neeticky na pracovišti. Avšak 14 respondentů jednou za svoji pracovní kariéru upustilo od etického chování. Ve třech případech se neetické chování objevilo vícekrát.

Graf č. 7: Neetické chování

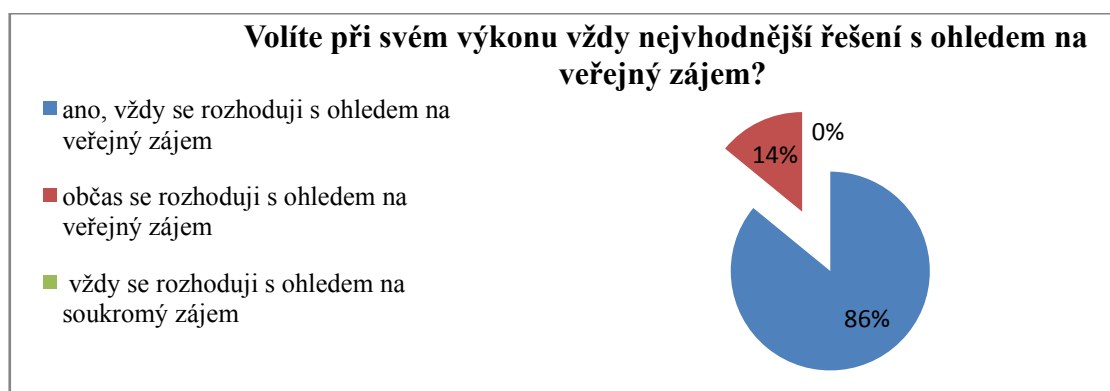

Zdroj: vlastní zpracování dat

Otázka č. 7: Volíte při svém výkonu vždy nejvhodnější řešení s ohledem na veřejný zájem?

Velká část respondentů se rozhoduje s ohledem na veřejný zájem. Pouze 10 úředníků z celého průzkumu se občas rozhodovalo, zda postupovat s ohledem na veřejný zájem. Ani jeden respondent se nerozhoduje na základě soukromého zájmu.

Graf č. 8: Výkon na základě veřejného zájmu

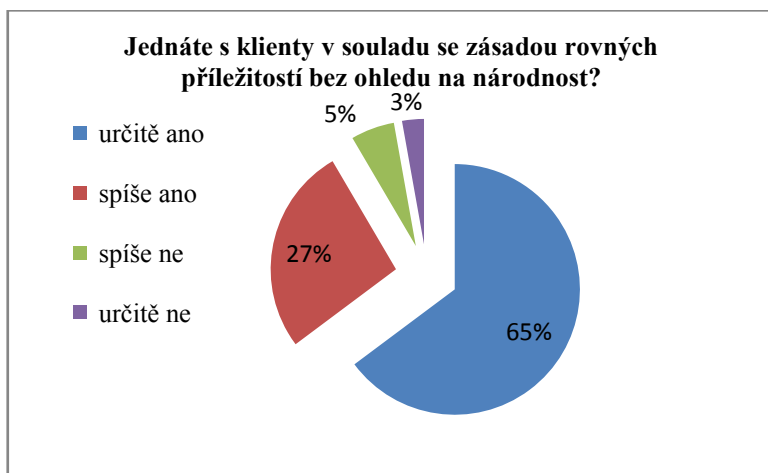

Zdroj: vlastní zpracování dat

Otázka č. 8: Jednáte s klienty v souladu se zásadou rovných příležitostí bez ohledu na národnost?

65 respondentů jedná s klienty v souladu se zásadou rovných příležitostí, z toho 46 úředníků zakřížkovalo určitě ano a 19 úředníků spíše ano. Respondenti také odpověděli, že určitě nejednají s klienty bez ohledu na národnost. Pouze 2 lidé odpověděli možnost určitě ne v dotazníkovém šetření. Dále 4 respondenti spíše jedná s ostatními lidmi na základě jejich národnosti.

Graf č. 9: Chování úředníků, zaměstnanců se zásadou rovných příležitostí bez ohledu na národnost

Zdroj: vlastní zpracování dat

Otázka č. 9: Dodržujete ve svém soukromém životě mlčenlivost o skutečnostech, které jste se dozvěděl/a při plnění úkolu veřejné správy?

Největší část respondentů dodržuje mlčenlivost, která souvisí s jejich pracovním výkonem ve veřejné správě. 14 respondentů občas mlčenlivost nedodržela. Úředníci tedy vyzradili informace, které měly zůstat na daném úřadě. Žádný respondent nezaškrtl možnost s políčkem, že nedodržuje mlčenlivost.

Graf č. 10: Mlčenlivost v soukromém životě o úkolech veřejné správy

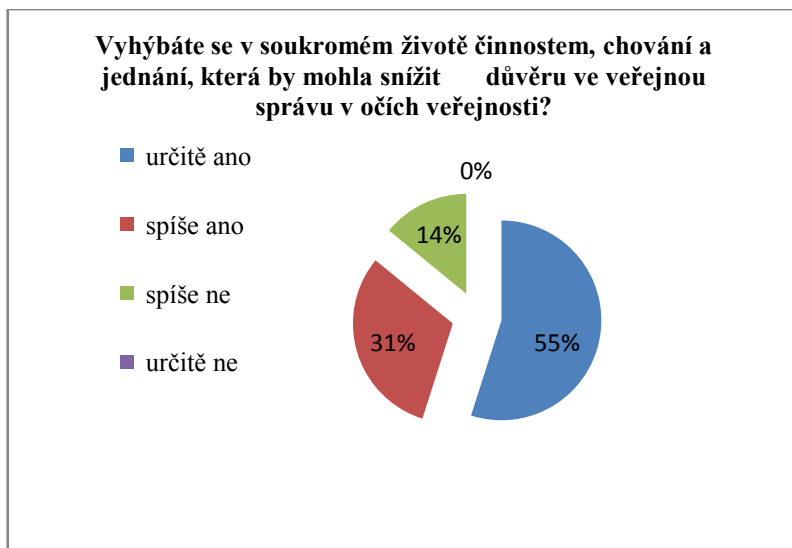

Zdroj: vlastní zpracování dat

Otázka č. 10: Vyhýbáte se v soukromém životě činnostem, chování a jednání, která by mohla snížit důvěru ve veřejnou správu v očích veřejnosti?

Většina úředníků se chová ve svém soukromém životě seriózně, aby nepoškodila důvěru občanů k veřejné správě. 32 respondentů spíše dodržuje určité chování, které je stále seriózní. Avšak 10 úředníků se spíše nevyhýbá činnostem, chování, které působí velmi neseriózně.

Graf č. 11: Důvěra ve veřejnou správu

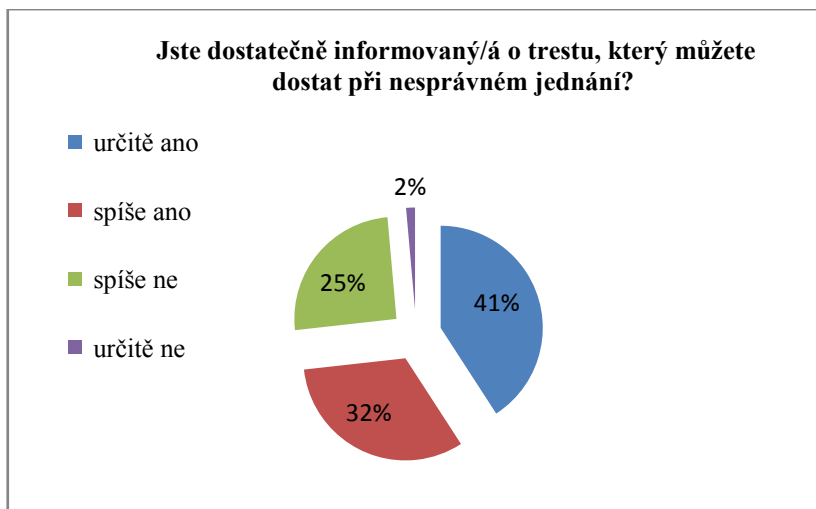

Zdroj: vlastní zpracování dat

Otázka č. 11: Jste dostatečně informovaný/á o trestu, který můžete dostat při nesprávném jednání?

Větší část zaměstnanců a úředníků je kvalitně informovaná o trestu, který mohou dostat za nesprávné jednání, přesněji 29 úředníků. 23 respondentů je spíše informováno o trestu. 19 respondentů není více poučeno o tom, co může nastat při nesprávném jednání, z toho pouze jeden respondent nemá absolutní představu o trestu.

Graf č. 12: Informace o trestu při nesprávném jednání

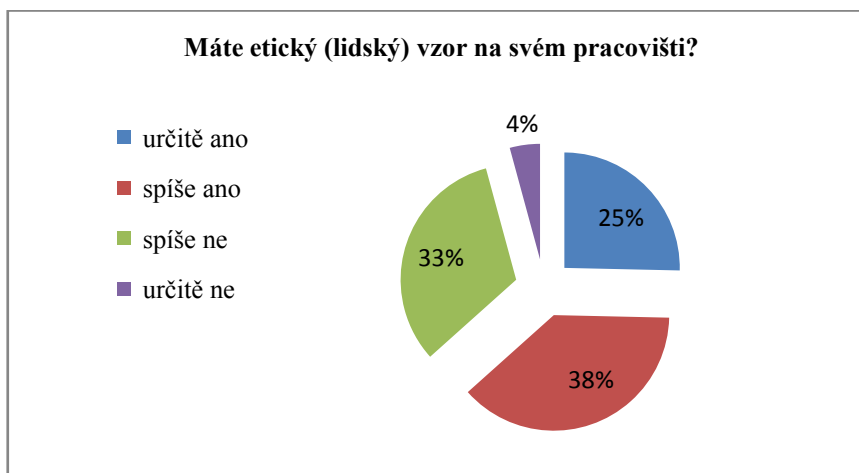

Zdroj: vlastní zpracování dat

Otázka č. 12: Máte etický (lidský) vzor na svém pracovišti?

Nejvíce úředníků zaškrtnulo odpověď s možností spíše ano. Odpověď vybralo 27 respondentů. Na druhém místě se objevila odpověď spíše ne. Možnost zakřížkovalo 23 úředníků, zaměstnanců. Jedná se o velmi vysoký počet, který by se měl snížit. Pouze 3 respondenti jsou přesvědčeni, že určitě nemají žádný vzor na svém pracovišti. Na druhé straně ale 18 úředníků, zaměstnanců nachází na svém pracovišti etický vzor.

Graf č. 13: Etický vzor na pracovišti

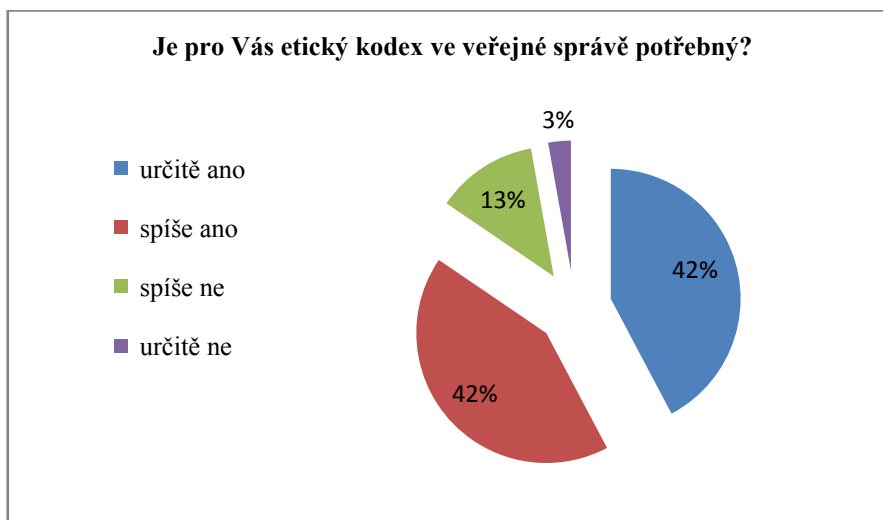

Zdroj: vlastní zpracování dat

Otázka č. 13: Je pro Vás etický kodex ve veřejné správě potřebný?

Stejná část respondentů zaškrtnla možnost určitě ano a spíše ano. Jedná se o 30 respondentů, kteří jsou přesvědčeni o nutnosti etického kodexu ve veřejné správě. Pro 9 lidí není příliš nutný a pouze 2 respondenti ho ve své profesi rozhodně nepotřebují.

Graf č. 14: Potřebnost etického kodexu ve veřejné správě

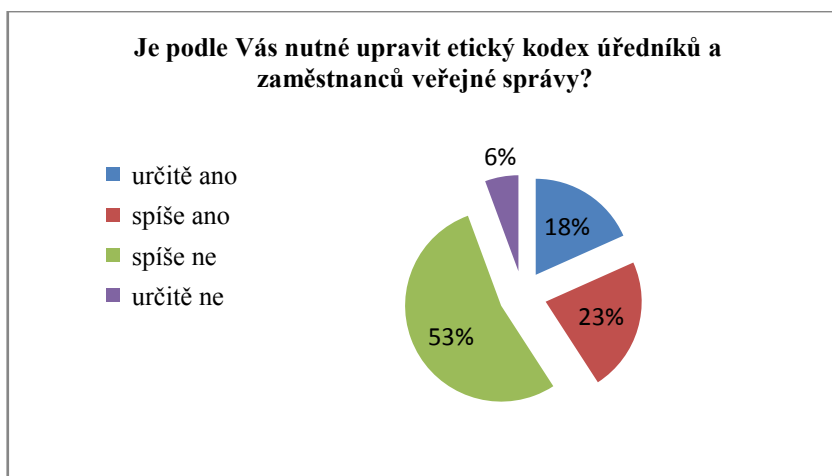

Zdroj: vlastní zpracování dat

Otázka č. 14: Je podle Vás nutné upravit etický kodex úředníků a zaměstnanců veřejné správy?

Upravení etického kodexu není nutné pro 42 respondentů, z toho 38 odpovědělo možnost spíše ne a 4 respondenti určitě ne. 13 respondentů je přesvědčeno o nutné úpravě etického kodexu. Odpověď spíše ano vybralo 16 respondentů.

Graf č. 15: Úprava etického kodexu

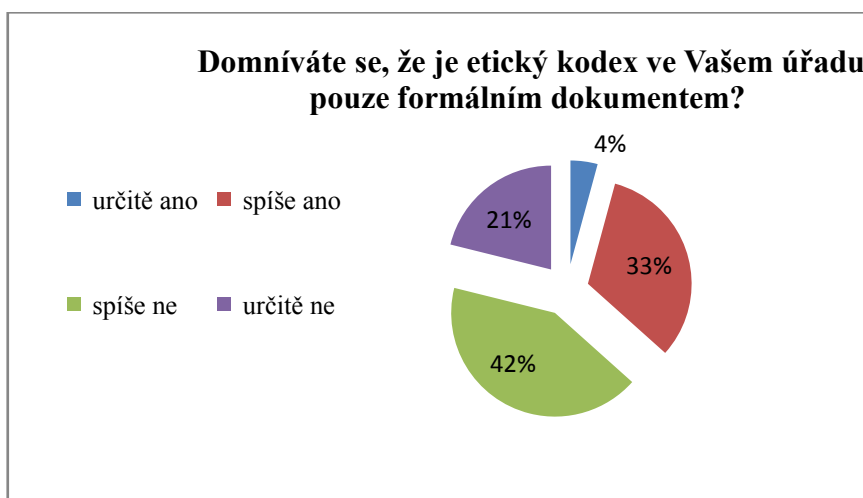

Zdroj: vlastní zpracování dat

Otázka č. 15: Domníváte se, že je etický kodex ve Vašem úřadu pouze formálním dokumentem?

Tato otázka měla vést k potvrzení, že etický kodex je potřebný ve veřejné správě a není pouze jenom formálním dokumentem. Toto tvrzení zaškrtnulo 45 respondentů, z toho 30 úředníků vybralo možnost spíše ne a 15 úředníků určitě ne. 23 úředníků se domnívá, že je kodex spíše formálním dokumentem, a 3 osoby jsou přesvědčeny o tom, že je kodex pouze formálním textem na jejich pracovišti.

Graf č. 16: Formálnost etického kodexu

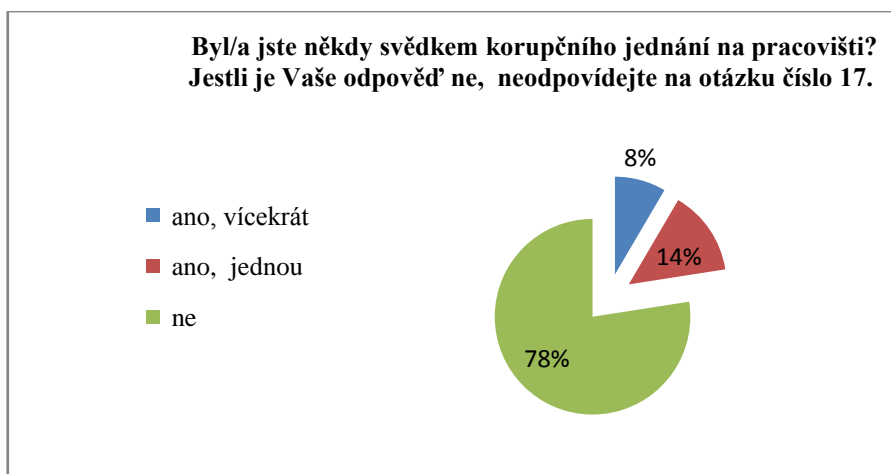

Zdroj: vlastní zpracování dat

Otázka č. 16: Byl/a jste někdy svědkem korupčního jednání na pracovišti? Jestli je Vaše odpověď ne, neodpovídejte na otázku číslo 17.

Na otázku korupčního jednání odpovědělo 55 respondentů stejně. Tito úředníci, zaměstnanci nezažili na svém pracovišti korupční jednání. Avšak 10 respondentů zažilo jednu korupční chování. V dotazníkovém šetření se také objevila možnost ano vícekrát. Tuto odpověď zaškrtno 6 respondentů.

Graf č. 17: Korupční jednání na pracovišti

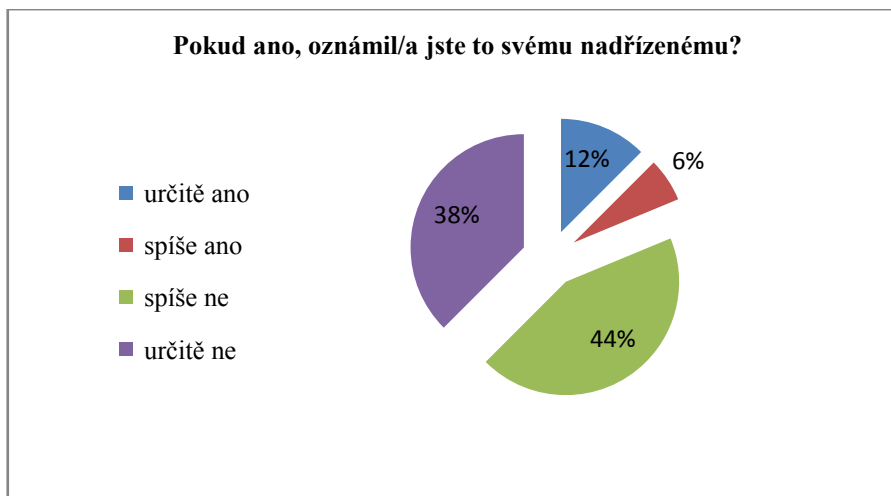

Zdroj: vlastní zpracování dat

Otázka č. 17: Pokud ano, oznámil/a jste to svému nadřízenému?

Na otázku odpovědělo pouze 16 respondentů. Převážná část úředníků nesdělila korupční jednání svému nadřízenému. Z toho 6 respondentů rozhodně neoznámilo korupci nadřízené osobě a 7 osob spíše nesdělilo. Pouze 2 lidé rozhodně oznámili korupční chování nadřízenému a 1 osoba spíše nahlásila.

Graf č. 18: Oznámení nadřízenému o korupčním jednání

Zdroj: vlastní zpracování dat

Otázka č. 18: Domníváte se, že je korupce vážný problém ve veřejné správě?

38 respondentů je přesvědčeno o tom, že je korupce velmi závažný problém ve veřejné správě. Avšak s korupcí na pracovišti se setkalo pouhých 16 respondentů. Odpověď spíše ano zakřížkovalo 20 respondentů. 13 úředníků, zaměstnanců nevnímá korupci jako vážný problém ve veřejné správě. Možnost určitě ne nezaškrtl ani jeden respondent.

Graf č. 19: Problém korupce ve veřejné správě

Zdroj: vlastní zpracování dat

5 Zhodnocení výsledků a doporučení

5.1 Ověření hypotéz

V diplomové práci autorka stanovila 7 hypotéz, které vyvrátila, či potvrdila.

Hypotéza 1 Převážná část úředníků a zaměstnanců pracuje ve veřejné správě více jak 10 let.

Otázka č. 1 v dotazníkovém šetření sloužila k vyvrácení či potvrzení hypotézy. 63 % úředníků a zaměstnanců pracuje ve veřejné správě více jak 10 let. Hypotéza č. 1 se potvrdila.

Hypotéza 2 Více než polovina úředníků a zaměstnanců není spokojena s platem.

Otázka č. 2 z dotazníku sloužila k vyhodnocení hypotézy. Pouze 31% úředníků není spíše spokojeno s platem a 13% určitě není spokojeno. Je tedy zřejmé, že téměř polovina úředníků a zaměstnanců je spokojena s platem. Hypotéza č. 2 byla vyvrácena.

Hypotéza 3 Úředníci a zaměstnanci mají prostudovaný etický kodex.

V dotazníkovém šetření se nacházely 2 otázky, které souvisely s hypotézou č. 3. Jednalo se o otázku č. 3 a 11. Pouze 21 % úředníků, zaměstnanců veřejné správy nemá nastudovaný etický kodex. Také 1 úředník označil odpověď s možností určitě ne. 78% respondentů má nastudovaný kodex. K této hypotéze patřila i otázku č. 11. Jednalo se o otázku trestu. 73% úředníků a zaměstnanců má spíše či určitě prostudovaný etický kodex. Hypotéza č. 3 se potvrdila.

Hypotéza 4 Pro úředníky, zaměstnance ve veřejné správě je nejdůležitějším článkem nestrannost, profesionalita.

Dotazníkové šetření obsahovalo otázku č. 4: Který článek považujete za nejdůležitější? (alespoň 2). Hypotéza č. 4 byla vyvrácena, poněvadž nejvíce respondentů zakřížkovalo článek týkající se profesionality a zákonnosti.

Hypotéza 5 Úředníci a zaměstnanci veřejné správy dodržují etický kodex.

Otázky č. 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12 v dotazníkovém šetření směřovaly k této hypotéze. Hypotéza č. 4 se potvrdila, poněvadž nejvíce odpovědí, které zakřížkovali úředníci, zaměstnanci, bylo kladných. 90% úředníků určitě či spíše dodržuje etický kodex na svém pracovišti. 76% respondentů se nikdy nechovalo neeticky při práci. 86% lidí se vždy rozhoduje při svém výkonu s ohledem na veřejný zájem. 92 % úředníků jedná s klienty na základě zásady rovných příležitostí bez ohledu na národnost. 80% respondentů dodržuje ve svém soukromém životě mlčenlivost o skutečnostech, které se dozvěděli při plnění úkolů veřejné správy. 55% respondentů se v soukromém životě vždy vyhýbá činnostem, chování a jednání, které by mohlo snížit důvěru ve veřejnou správu v očích veřejnosti. 63% úředníků má určitě či spíše etický vzor na svém pracovišti.

Hypotéza 6 Úředníci a zaměstnanci nechtějí upravit etický kodex, protože je pro jejich zaměstnání potřebný.

K vyvrácení / potvrzení hypotézy sloužily otázky č. 13,14,15. Celkem 84 % respondentů považuje etický kodex za potřebný. 59 % úředníků nepotřebuje upravit kodex. 63 % úředníků, zaměstnanců se určitě a spíše domnívá, že kodex není pouze formálním dokumentem. Hypotéza č. 6 se potvrdila.

Hypotéza 7 Úředníci a zaměstnanci se setkali s korupcí ve veřejné správě a považují otázku korupce za vážný problém.

Otázky č. 16,17,18 v dotazníkovém šetření se týkaly korupce a korupčního jednání. Celkem 78 % respondentů se nesetkalo s korupčním jednáním na pracovišti. 72 % úředníků, zaměstnanců se domnívá, že korupce je velmi vážný problém ve veřejné správě. Hypotéza č. 7 byla vyvrácena, poněvadž úředníci považují korupci za závažný problém, ale přímo s korupčním jednáním se na svém pracovišti nesetkali.

5.2 Návrhy a podněty

Dotazníkové šetření odhalilo některé nedostatky. Autorka navrhla doporučení týkající se zlepšení etického kodexu, které slouží k efektivní činnosti úředníků a zaměstnanců veřejné správy a rovněž prospěšné pro občany, kteří využívají služby městského úřadu.

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že respondenti jsou spokojeni s finančním ohodnocením. Hypotéza č. 2 byla vyvrácena. Nicméně 44 % úředníků se domnívá, že není za své výkony dostatečně finančně ohodnoceno. Z tohoto důvodu autorka považuje za důležité prozkoumat finanční ocenění úředníků. Dle jejího názoru je podstatné zvýšit finanční ohodnocení úředníkům a zaměstnancům veřejné správy, kteří dodržují etický kodex a pracují v této oblasti déle jak 10 let. Hypotéza č. 1 ukázala, že nejvíce úředníků je zaměstnáno více jak 10 let. Pro respondenty to bude značně motivující, poněvadž v dnešní době je finanční stránka velmi důležitá. Úředníci již nebudou považovat svoji práci za nedostatečně ohodnocenou, tím pádem se zvýší také jejich motivace k dodržování etického kodexu.

Z hypotézy č. 3 je zřejmé, že respondenti mají prostudovaný etický kodex. Nicméně určité procento úředníků ho prostudovaný nemá. Autorka doporučuje pravidelná školení organizovaná na pracovišti a zaměřená na prohlubování znalostí a dovedností pracovníků. Na školení budou probíhat simulace situací, na něž budou muset úředníci zareagovat. Vzdělávání se bude týkat všech úředníků a zaměstnanců a také jejich nadřízených. Tímto způsobem budou mít všichni nastudovaný etický kodex kvalitněji a budou umět rychleji reagovat na situace, které mohou nastat při jejich pracovní činnosti.

Dotazníkové šetření odhalilo nejdůležitější články v etickém kodexu pro úředníky. Jde o zákonnost a profesionalitu. Autorka doporučuje, aby oba tyto články byly zařazeny v úvodní části kodexu. Zákonnost je tam již nyní zařazena, ale profesionalitu najdeme až ve článku 3, proto musí být přesunuta na první stránku etického kodexu do článku 2.

Úředníci a zaměstnanci dodržují etický kodex. Tato hypotéza již byla potvrzena na základě otázky č. 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12. Avšak v otázkách se objevovaly i odpovědi, které znamenaly porušení etického kodexu, například nedodržení zásady rovných příležitostí, porušení mlčenlivosti, nedůvěryhodné chování v soukromém životě či korupční jednání. Na porušení etického kodexu se nahlíží jako na nedodržení zákoníku práce. Autorka doporučuje stanovit pevné sankce, které budou všichni respondenti znát a mít je při ruce. Pokud úředník nejedná na základě etického kodexu, dostane upomínku, při druhém nevhodném chování dostane sankci a při posledním porušení etického kodexu bude s ním rozvázán pracovní poměr. Pokud nadřízený zjistí, že úředník, zaměstnanec se nevyhýbá v soukromém životě činnostem, které mohou ovlivnit důvěru ve veřejnou správu, autorka navrhuje namátkový test na návykové látky.

Hypotéza č. 7 byla vyvrácena, poněvadž úředníci v 78 % případech nebyli svědkem korupčního jednání. Nicméně otázka č. 19 v dotazníkovém šetření ukazuje, že 72 % respondentů považuje určitě či spíše korupci za vážný problém ve veřejné správě. Autorka doporučuje vytvořit pravidelné semináře, které se týkají pouze otázky korupce. Na semináři budou probíhat také simulované scény představující korupční jednání a předváděny budou různé postupy při jeho řešení. Autorka doporučuje uspořádat také diskuzi, kterou budou řídit úředníci sami a během ní si budou vyměňovat svoje poznatky a zkušenosti s korupcí.

Úředník a zaměstnanec je povinen sdělit korupční jednání, chování nadřízenému či orgánu činnému v trestním řízení (Vláda České republiky, © 2009-2016, s. 4). Otázka č. 17 v dotazníkovém šetření ukazuje opak. 16 respondentů bylo svědkem korupčního jednání, ale pouze 3 to oznámili nadřízenému. Autorka tedy navrhuje vytvořit emailovou adresu, kam se anonymně bude psát o korupčním jednání či chování. Nadřízený či orgán činný v trestním řízení bude anonymní informace zkoumat a zjistí, jestli jsou oprávněné, či neoprávněné pro případ, že rozzlobený spolupracovník napíše nepravdivou informaci o korupčním jednání jen kvůli nesympatiím vůči někomu. Proto je důležité důkladně prověřit, zda anonymní sdělení o korupci je pravdivé.

Městskému úřadu autorka doporučuje vytvořit dotazníky mapující spokojenosti občanů, ale i svých zaměstnanců. Městský úřad bude mít pravidelnou zpětnou vazbu od občanů, kteří jsou pro úřad nejdůležitější. Občané najdou dotazníky na příslušném městském úřadu, který vytvoří schránku pro jejich odevzdávání. Pro občany budou tyto dotazníky anonymní, aby mohl každý vyjádřit svoje názory na zaměstnance, se kterými jednají. Městský úřad může také zajistit pravidelné návštěvy tajemného zákazníka, který bude vyškolený pro návštěvy ve veřejné správě. Jejich cílem bude kontrola kvality služeb, které poskytují městské úřady (Consumerview, © 2014).

V dotazníkovém šetření se objevila otázka, která se týkala etického vzoru pracovišti. 13% úředníků spíše nemá etický vzor na svém pracovišti a 3 jsou si jisti o chybějícím vzoru. Proto je důležité, aby samotný nadřízený byl etickým (lidským) vzorem pro své zaměstnance.

6 Závěr

Diplomová práce se zaměřuje na otázku etiky ve veřejné správě. Cílem práce je zformulovat návrhy a doporučení, které vedou ke zlepšení etického kodexu a jeho použitelnosti ve veřejné správě. Dalším cílem práce je zhodnocení etického kodexu úředníků a zaměstnanců veřejné správy v Královéhradeckém kraji a také jeho uplatnění.

V první části práce jsou vymezeny důležité pojmy, které se týkají diplomové práce. Autorka popisuje veřejnou správu, etiku a etický kodex. V teoretické části je popsána korupce a její dělení, které se liší dle autorů. V diplomové práci se také nachází porovnání České republiky s jinými státy.

Praktická část je věnovaná vlastnímu výzkumu, který se zabýval etickým kodexem úředníků a zaměstnanců ve veřejné správě v Královéhradeckém kraji. Praktická část diplomové práce obsahuje šetření, ve kterém autorka využívá kvantitativní metodu ve formě dotazníků. Autorka nejdříve zformulovala pracovní hypotézy a poté vytvořila dotazník, který obsahuje 18 uzavřených otázek, které byly vytvořeny s cílem jejich bezproblémového a časově nenáročného vyplňování.

Dotazníkové šetření probíhalo na úřadech v Chlumci nad Cidlinou, Novém Bydžově, Nechanicích, Hořicích, Jaroměři a Třebechovicích nad Orebem. Výzkum se konal v prosinci 2015 a v lednu 2016. Celkem bylo osloveno 125 respondentů, vrátilo se 74 dotazníků. Tři dotazníky autorka vyřadila z empirického šetření, protože se v nich objevily nezaškrtané odpovědi. Výzkum byl prováděn se 71 dotazníky. Po zpracování dotazníků probíhalo potvrzení či vyvrácení hypotéz, které na základě výsledků podle respondentů dopadly následovně:

- **Hypotéza 1** Převážná část úředníků a zaměstnanců pracuje ve veřejné správě více jak 10 let - potvrzena.
- **Hypotéza 2** Více než polovina úředníků a zaměstnanců není spokojena s platem - vyvrácena.
- **Hypotéza 3** Úředníci a zaměstnanci mají prostudovaný etický kodex - potvrzena.

- **Hypotéza 4** Pro úředníky, zaměstnance ve veřejné správě je nejdůležitější článek nestrannost, profesionalita - vyvrácena.
- **Hypotéza 5** Úředníci a zaměstnanci veřejné správy dodržují etický kodex - potvrzena.
- **Hypotéza 6** Úředníci a zaměstnanci nechtějí upravit etický kodex, protože je pro jejich zaměstnání potřebný - potvrzena.
- **Hypotéza 7** Úředníci a zaměstnanci se setkali s korupcí ve veřejné správě a považují otázku korupce za vážný problém - vyvrácena.

Cílem diplomové práce bylo zhodnocení a uplatnění Etického kodexu úředníků a zaměstnanců veřejné správy v Královéhradeckém kraji. Na základě dotazníkového šetření je zřejmé, že kodex je důležitý. Pro 84 % respondentů je na pracovišti potřebný. Další cílem práce byla formulace nových návrhů a podnětů, které vedou ke zlepšení dodržování etického kodexu.

Autorka vytvořila návrhy a podněty, které mohou zlepšit dodržování kodexu. Městský úřad má zvýšit plat úředníkům, zaměstnancům, kteří pracují v oblasti veřejné správy více jak 10 let a nemají žádný záznam o korupčním jednání. Pro úředníky, zaměstnance bude respektování kodexu mnohem více motivující, když za to budou více odměněni. Dalším podnětem pro městské úřady je organizace pravidelného školení, které bude prohlubovat znalosti a dovednosti týkající se etického kodexu. V průběhu školení budou simulovány situace, které budou testovat, jak se úředníci, zaměstnanci umí vypořádat s problémy a současně je budou i učit, rychleji reagovat na situace, které mohou nastat každý den.

Pro respondenty byly nejdůležitější články: zákonnost a profesionalita, proto je významné je přesunout na první stranu etického kodexu. Autorka doporučila stanovení pevných sankcí při porušení etického kodexu. Pokud úředník poruší kodex, dostane od svého nadřízeného pouze upomínku a dále sankci. Pokud sankce nepomůže, může být ukončen pracovní poměr.

Na základě dotazníků bylo zřejmé, že respondenti považují korupci za vážný problém, i když se s ní přímo dostalo do kontaktu pouze 22%. Městskému úřadu autorka

doporučila pravidelné semináře, ve kterých se budou probírat postupy odmítnutí určité peněžité či nepeněžité výhody. 22% respondentů se dostalo do styku s korupcí, ale pouze 3 úředníci ji oznámili svému nadřízenému. Proto je potřeba vytvořit emailovou adresu, kam pracovníci mohou anonymně napsat o korupčním jednání.

Další doporučení pro městský úřad je vytvoření dotazníků o spokojenosti občanů. Dotazníky mohou být vytvořeny také pro zaměstnance. Vždy se najde oblast, která se může vylepšit. Etický kodex dále musí zdůraznit článek s etickým vzorem. Nadřízený musí být vždy pro své zaměstnance vzorem. Městský úřad může také použít tajemného zákazníka, který hodnotí ochotu a profesionalitu úředníků a zaměstnanců při jednání s klienty. Návrhy a doporučení slouží k efektivnějšímu výkonu úředníků a zaměstnanců ve veřejné správě.

7 Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. DANČÁK, Břetislav (ed.), Vít HLOUŠEK (ed.) a Vojtěch ŠIMÍČEK (ed.). *Korupce: projevy a potírání v České republice a Evropské unii*. 1. vyd. Brno: univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2006, 309 s. ISBN 80-210-4062-9.
2. DAVID, Vladislav a Alexander NETT. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2007, ix, 345 s. Právo a společnost. ISBN 978-80-7179-562-9.
3. DOLISTA, Josef a Roman JEŽEK. *Etika zaměstnance veřejné správy: vysokoškolská učebnice*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2006, 122 s. ISBN 80-86708-20-9.
4. DYTRT, Zdeněk. *Etika podnikání a veřejné správy*. Vyd. 1. Praha: VUSTE ENVIS, 1997, 120 s. ISBN 80-902356-0-3.
5. HENDRYCH, Dušan. *Správní věda: teorie veřejné správy*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 242 s. ISBN 978-80-7478-562-7.
6. HORZINKOVÁ, Eva a Vladimír NOVOTNÝ. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, 248 s. ISBN 978-80-7380-459-6.
7. HORZINKOVÁ, Eva a Vladimír NOVOTNÝ. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-263-9.
8. CHMELÍK, Jan a Zdeněk TOMICA. *Korupce a úplatkářství*. Praha: Linde, 2011, 283 s. ISBN 978-80-7201-866-6.
9. KOZEL, Roman. *Moderní marketingový výzkum: nové trendy, kvantitativní a kvalitativní metody a techniky, průběh a organizace, aplikace v praxi, přínosy a možnosti*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006. Expert (Grada). ISBN 80-247-0966-X.
10. OUSRATA, Edvard. *Manažerská etika: --inspirace pro 21. století--*. 1. vyd. Hradec Králové: Nucleus HK, 2000-. ISBN 80-86225-08-9.
11. PETROVSKÝ, Karel. *Korupce po česku, aneb, Korupce očima průměrného Čecha*. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2007, 192 s. ISBN 978-80-86861-94-4.

12. PRŮCHA, Petr. *Správní právo: obecná část*. 6. dopl. a aktualiz. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004, 356 s. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-3350-9.
13. PRŮCHA, Petr. *Veřejná správa a správní právo*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2014, 303 s. ISBN 9788086775296.
14. RYSKA, Pavel a Jan PRŮŠA. *Korupce: ekonomie vs. mýty*. Vyd. 1. Praha: Institut Václava Klause, 2013, 102 s. Publikace (Institut Václava Klause). ISBN 978-80-87806-03-6.
15. SOKOL, Jan. *Etika a život: pokus o praktickou filosofii*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2010. ISBN 978-80-7429-063-3.
16. ŠMAJS, Josef, Bohuslav BINKA a Ivo ROLNÝ. *Etika, ekonomika, příroda*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012, 192 s. ISBN 978-80-247-4293-9.
17. ŠRONĚK, Ivan. *Etiketa a etika v podnikání*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 1995, 213 s. ISBN 80-85603-94-2.
18. ŠTIČKA, Michal. *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě*. Praha: Transparency International - Česká republika, 2008. ISBN 978-80-87123-04-1.
19. TROJAN, Jakub S. *Etické vztahy v ekonomice*. Vyd. 2. Praha: OIKOYMENH, 2012, 215 s. Oikúmené (OIKOYMENH). ISBN 978-80-7298-480-0.
20. VANĚK, Jiří. *Základy sociální a ekonomické etiky*. Vyd. 2. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1997, 236 s. ISBN 80-707-9344-9.
21. VOLEJNÍKOVÁ, Jolana. *Korupce v ekonomické teorii a praxi*. Praha: Profess Consulting, 2007, 390 s. Cesta k finanční svobodě. ISBN 978-80-7259-055-1.
22. VONDRÁČEK, Ondřej a Marek HAVRDA. *Korupce jako parazit: návod, jak ji porazit*. 1. vyd. [Česko: s.n.], 2013, 125 s. ISBN 978-80-87050-00-2.

Zákony a právní normy:

1. ČESKO. Zákon č.1/1993 Sb. ze dne 16.12.1992 Ústava České republiky. IN: Sbíрка zákonů. 1993, částka 1. Dostupné také z : <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-1>.
2. ČESKO. Zákon č. 220/1999 Sb. ze dne 14.09.1999 o průběhu základní nebo náhradní služby a vojenských cvičení a o některých právních poměrech vojáků v záloze, IN: *Sbíрка zákonů České republiky*. 1999, částka 76. Dostupné také z : <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-220>.
3. ČESKO. Zákon č. 129/2000 Sb. ze dne 12.04.2000 o krajích (krajské zřízení) . IN: *Sbíрка zákonů České republiky*. 2000, částka 38. Dostupné také z : <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-129>.
4. ČESKO. Zákon č.128/2000 Sb., ze dne 12.04.2000 o obcích (obecné zřízení). IN: Sbíрка zákonů. 2000, částka 38. Dostupné také z : <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128>.
5. ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. ze dne 08.01.2009 trestní zákoník. IN: Sbíрка zákonů České republiky. 2009, částka 11. Dostupné také z : <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-349>.

Internetové zdroje:

1. WIKIPEDIA: THE FREE ENCYCLOPEDIA. *Hořice* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001d [cit. 2016-03-01]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Ho%C5%99ice>.
2. CHLUMEC NAD CIDLINOU, *Městský úřad* [online]. 2008b. [citace 2016-01-30]. Dostupné z: <http://www.chlumecnc.cz/struktura-meu/os-1017/p1=60>).
3. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY, *Kodex etiky zaměstnanců ve veřejné správě ČR* [online]. © 2015 [citace 2016-01-12]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/08-priloha-2-pdf.aspx>.
4. WIKIPEDIA: THE FREE ENCYCLOPEDIA. *Nechanice* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2011c [cit. 2016-02-04]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Nechanice>.

5. NOVÁK, Pavel. *Na protikorupční linku se za tři měsíce obrátilo 315 volajících*. [online]. ©2015a. [citace 2016-01-02]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/na-p-rotikorupcni-linku-se-za-tri-mesice-obratilo-315-volajicich.aspx>.
6. NOVÁK, Pavel. *Vláda schválila etický kodex a zprávu o extremismu* [online]. © 2015b. [citace 2016-01-10]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/vlada-schvalila-eticky-kodex-a-zpravu-o-extremismu.aspx>.
7. WIKIPEDIA: THE FREE ENCYCLOPEDIA. *Nový Bydžov* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2011b [cit. 2016-01-31]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Nov%C3%BD_Byd%C5%BEov.
8. REGIONÁLNÍ INFORMAČNÍ SYSTÉM, Hořice [online]. © 2012 - 2014d. [citace 2016-02-04]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/obce/detail?Zuj=572926>.
9. REGIONÁLNÍ INFORMAČNÍ SYSTÉM, *Chlumec nad Cidlinou* [online]. © 2012 - 2014a [citace 2016-02-4]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/obce/detail?Zuj=570109>.
10. REGIONÁLNÍ INFORMAČNÍ SYSTÉM, *Jaroměř* [online]. © 2012 - 2014e. [citace 2016-02-04]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/obce/detail?Zuj=574121>.
11. REGIONÁLNÍ INFORMAČNÍ SYSTÉM, *Nechanice* [online]. © 2012 - 2014c. [citace 2016-02-04]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/obce/detail?Zuj=570451>.
12. REGIONÁLNÍ INFORMAČNÍ SYSTÉM, *Nový Bydžov* [online]. © 2012 - 2014b. [citace 2016-02-04]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/obce/detail?Zuj=570508>.
13. REGIONÁLNÍ INFORMAČNÍ SYSTÉM, *Třebechovice pod Orebem Třebechovice* [online]. © 2012 - 2014f. [citace 2016- 02-05]. Dostupné z : <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/obce/detail?Zuj=571041>.
14. SOKOL, Jan. *Etika a past pravidel* [online]. 2014. [citace 2016-01-15]. Dostupné z: <http://www.jansokol.cz/2014/03/etika-a-past-pravidel/>.

15. SOUČEK, Jiří. *Mezinárodní den boje proti korupci* [online]. 2015. [citace 2015-12-15]. Dostupné z: <http://www.korupce.cz/cz/dokumenty/aktuality/mezinarodni-den-boje-proti-korupci-138032/>.
16. ŠOPOVOVÁ, Jolana, *Nechanice 2020* [online]. 2008. (PDF). [citace 2016-03-02]. Dostupné z: http://www.nechanice.cz/e_download.php?file=data/editor/37cs_1.pdf&original=STRATEGICK%C3%9D+PL%C3%81N.pdf.
17. TRANSPARENCY INTERNATIONAL, *Index vnímání korupce* [online]. 2014. [citace 2015-12-23]. Dostupné z: <http://www.transparency.cz/vysledky-zebricku-zemi-podle-indexu-vnimani-korupce-2014/>.
18. WIKIPEDIA: THE FREE ENCYCLOPEDIA. *Transparency International* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001a [cit. 2015-12-23]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Transparency_International.
19. TŘEBECHOVICE POD. OREBEM, *Třebechovice* [online]. 2013 [citace 2016-02-05]. Dostupné z: <http://www.trebechovice.cz/>.
20. ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. *Vládní koncepce boje s korupcí na léta 2015 až 2017* [online]. 2014. (PDF). [citace 2015-12-01]. Dostupné z: <http://www.korupce.cz/assets/protikorupcni-strategie-vlady/na-leta-2015-2017/Vladni-koncepce-boje-s-korupci-na-leta-2015-az-2017.pdf>.
21. VIDLÁKOVÁ, Olga. *Etika ve veřejné službě* [online]. 2006. (PDF). [citace 2015-12-28]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/02-kapitola-pdf.aspx>.
22. VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Dnes je Mezinárodní den boje proti korupci, připomíná ministr Dienstbier* [online]. 2015. [citace 2016-01-11]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/pri-uradu-vlady/jiri-dienstbier/aktualne/dnes-je-mezinarodni-den-boje-proti-korupci--pripomina-ministr-dienstbier-138031>.
23. VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Etický kodex úředníků a zaměstnanců veřejné správy* [online]. © 2009-2016. (PDF). [citace 2016-01-15]. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Eticky_kodex_uredniku_a_zamestnancu_verejne_spravy.pdf.

24. KSIAZCAK, Eva. *Výsledky vnímání korupce (CPI) 2014 v 31 evropských zemích* [online]. 2014. (PDF). [citace 2015-12-15]. Dostupné z: <http://www.transparency.cz/wp-content/uploads/CPI-2014-EVROPA.pdf>.
25. POLICIE. *Celková kriminalita za období od 01.01.2014-31.12.2014* [online]. ©2015.[citace 2016-01-15]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2014.aspx>.
26. VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRAV, *Kontakty* [online]. [citace 2015-12-20]. Dostupné z: <http://www.ochrance.cz/kontakty/>.
27. CHLUMEC NAD CIDLINOU, *O městě* [online]. 2008a. [citace 2016-01-30]. Dostupné z: <http://www.chlumecnc.cz/o-meste/ds-50/p1=52>).
28. CONSUMERVIEW. *Tajemný zákazník* [online]. © 2014. [citace 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.consumerview.eu/cs/tajemny-zakaznik>.
29. HOŘICE, *Odbory* [online]. © 2016. [citace 2016-02-04]. Dostupné z: <http://www.horice.org/cz/mestsky-urad/agendy-mestskeho-uradu/>).
30. JAROMĚŘ, *Svazky obcí* [online]. © 2016. [citace 2016-03-05]. Dostupné z: <http://www.jaromer-josefov.cz/mesto/svazky-obci/>.

8 Přílohy

Příloha č. 1: Dotazník

Příloha č. 2: Etický kodex úředníků a zaměstnanců veřejné správy

Příloha č. 1: Dotazník

Vážená paní, vážený pane,

jmenuji se Romana Pavlíčková a studuji Českou zemědělskou univerzitu v Praze. V současné době pracuji na diplomové práci. Chtěla bych Vás požádat o malou spolupráci na mém projektu, který se týká etického kodexu úředníků a zaměstnanců veřejné správy. Dotazník je anonymní a informace budou použity pouze v diplomové práci. Prosím Vás o vyplnění krátkého dotazníku, který Vám nezabere více jak 10 minut. Zaškrtněte odpovídající políčko křížkem X.

1. Kolik let pracujete ve veřejné správě?

☐ 0-5 let	☐ 10 -20 let
☐ 5-10 let	☐ 20 let a více

2. Jste za své výkony dostatečně finančně ohodnocen/a?

☐ určitě ano	☐ spíše ne
☐ spíše ano	☐ určitě ne

3. Máte prostudovaný etický kodex úředníků a zaměstnanců veřejné správy?

☐ určitě ano	☐ spíše ne
☐ spíše ano	☐ určitě ne

4. Který článek Vám přijde nejvíce důležitý(alespoň 2)?

☐ zákonnost	☐ nakládání se svěřenými prostředky
☐ rozhodování	☐ mlčenlivost
☐ profesionalita	☐ informování veřejnosti
☐ nestrannost	☐ veřejná činnost
☐ rychlost a efektivita	☐ reprezentace
☐ střet zájmu	☐ uplatnitelnost a vymahatelnost
☐ korupce	

5. Dodržuje se etický kodex úředníků a zaměstnanců veřejné správy na Vašem pracovišti?

☐ určitě ano	☐ spíše ne
☐ spíše ano	☐ určitě ne

6. **Choval/a jste se někdy na svém pracovišti neeticky?**
- ano, vícekrát
 - ano, jednou
 - ne
7. **Volíte při svém výkonu vždy nejvhodnější řešení s ohledem na veřejný zájem?**
- ano, vždy se rozhoduji s ohledem na veřejný zájem
 - občas se rozhoduji s ohledem na veřejný zájem
 - vždy se rozhoduji s ohledem na soukromý zájem
8. **Jednáte s klienty v souladu se zásadou rovných příležitostí bez ohledu na národnost?**
- určitě ano
 - spíše ano
 - spíše ne
 - určitě ne
9. **Dodržujete ve svém soukromém životě mlčenlivost o skutečnostech, které jste se dozvěděl/a při plnění úkolu veřejné správy?**
- ano, dodržuji
 - párkrát jsem mlčenlivost porušil/a
 - nedodržuji mlčenlivost
10. **Vyhýbáte se v soukromém životě činnostem, chování a jednání, která by mohla snížit důvěru ve veřejnou správu v očích veřejnosti?**
- určitě ano
 - spíše ano
 - spíše ne
 - určitě ne
11. **Jste dostatečně informovaný/á o trestu, který můžete dostat při nesprávném jednání?**
- určitě ano
 - spíše ano
 - spíše ne
 - určitě ne
12. **Máte etický (lidský) vzor na svém pracovišti?**
- určitě ano
 - spíše ano
 - spíše ne
 - určitě ne
13. **Je pro Vás etický kodex ve veřejné správě potřebný?**
- určitě ano
 - spíše ano
 - spíše ne
 - určitě ne
14. **Je podle Vás nutné upravit etický kodex úředníků a zaměstnanců veřejné správy?**
- určitě ano
 - spíše ano
 - spíše ne
 - určitě ne
15. **Domníváte se, že je etický kodex ve Vašem úřadu pouze formálním dokumentem?**

- určitě ano spíše ne
 spíše ano určitě ne

16. Byl/a jste někdy svědkem korupčního jednání na pracovišti? Jestli je Vaše odpověď ne, neodpovídejte na otázku číslo 17.

- ano, vícekrát
 ano, jednou
 ne

17. Pokud ano, oznámil/a jste to svému nadřízenému?

- určitě ano spíše ne
 spíše ano

18. Domníváte se, že je korupce vážný problém ve veřejné správě?

- určitě ano spíše ne určitě ne
 spíše ano určitě ne

Děkuji Vám za spolupráci
Bc. Romana Pavlíčková
studentka České zemědělské univerzity

Příloha č. 2 : Etický kodex úředníků a zaměstnanců veřejné správy

Preambule

Každý úředník a zaměstnanec veřejné správy je povinen při rozhodování dodržovat a ctít zákonnost všech postupů a rovný přístup ke všem fyzickým i právnickým osobám. Smyslem tohoto kodexu je vytvářet, udržovat a prohlubovat důvěru veřejnosti ve veřejnou správu.

Účelem Etického kodexu úředníků a zaměstnanců veřejné správy (dále jen „Kodex“) je vymezit a podporovat žádoucí standardy chování úředníka a zaměstnance veřejné správy ve vztahu k veřejnosti a spolupracovníkům.

Úředník a zaměstnanec veřejné správy zachovává věrnost zásadám práva a spravedlnosti vyplývajícím z evropského kulturního a historického dědictví, jedná v duchu nedotknutelných hodnot lidské důstojnosti a svobody, zachovává úctu a loajalitu k České republice, jakož i k úřadu a ostatním úředníkům a zaměstnancům veřejné správy.

Článek 1 Zákonnost

(1) Úředník a zaměstnanec veřejné správy plní úkoly veřejné správy v souladu s ústavním pořádkem, se zákony a ostatními právními předpisy a s právem Evropské unie, jakož i s mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána.

(2) Při plnění úkolů veřejné správy jedná úředník a zaměstnanec veřejné správy pouze v rozsahu zákonem svěřené pravomoci orgánu veřejné správy a v souladu s jejím účelem.

Článek 2 Rozhodování

(1) V mezích zákona úředník a zaměstnanec veřejné správy vždy volí nejvhodnější řešení s ohledem na veřejný zájem a na rozhodné okolnosti konkrétního případu. Dbá na to, aby rozhodnutí nemohlo být z objektivního hlediska vnímáno jako nespravedlivé. Do práv osob úředník a zaměstnanec veřejné správy zasahuje jen za podmínek stanovených zákonem a v nezbytném rozsahu, nutném k dosažení účelu sledovaného veřejným zájmem, k jehož ochraně mu byla pravomoc svěřena.

(2) Při volbě nejvhodnějšího postupu úředník a zaměstnanec veřejné správy respektuje v mezích právních předpisů též koncepcce, priority a cíle úřadu, jeho vnitřní předpisy a pokyny nadřízených vydané v souladu s tímto kodexem.

Článek 3 Profesionalita

(1) Výkon veřejné správy je službou veřejnosti. Úředník a zaměstnanec veřejné správy vykonává veřejnou správu na vysoké odborné úrovni, kterou si prohlubuje průběžným studiem, s nejvyšší mírou slušnosti, porozumění a ochoty a bez jakýchkoli předsudků, v souladu se zásadou rovných příležitostí bez ohledu na barvu pleti, pohlaví, národnost, náboženství, etnickou příslušnost nebo jiné charakteristiky. Nepřipouští diskriminaci či

obtěžování. Za kvalitu své práce a za rozvíjení svých odborných znalostí je osobně odpovědný a své vzdělání si studiem průběžně prohlubuje.

(2) Úředník a zaměstnanec veřejné správy jedná korektně s ostatními spolupracovníky i se zaměstnanci jiných orgánů veřejné správy, respektuje znalosti a zkušenosti svých kolegů i jiných odborníků a účinně je využívá i pro svůj odborný růst.

(3) Ve vztahu k veřejnosti jedná úředník a zaměstnanec veřejné správy s nejvyšší mírou zdvořilosti, vstřícnosti a ochoty a bez jakýchkoli předsudků.

Článek 4 Nestrannost

(1) Úředník a zaměstnanec veřejné správy dbá na to, aby jeho rozhodování bylo objektivní, nestranné a přijaté řešení bylo vždy v souladu s veřejným zájmem. Při rozhodování nesmí úředník a zaměstnanec veřejné správy preferovat osobní či skupinové zájmy ani se nechat ovlivnit pozitivními či negativními vztahy ke konkrétním osobám. Úředník a zaměstnanec veřejné správy se zdrží také všeho, co by mohlo ohrozit důvěru v nestrannost jeho rozhodování.

(2) Ve shodných nebo podobných případech jedná úředník a zaměstnanec veřejné správy tak, aby mezi jednotlivými postupy nevznikaly rozdíly, jež není možno odůvodnit objektivními skutečnostmi, zejména konkrétními okolnostmi daného případu.

(3) Úředník a zaměstnanec veřejné správy vystupuje vůči účastníkům právních vztahů objektivně tak, aby je neuváděl v omyl o jejich právech a povinnostech, informuje je srozumitelně; veškerá hodnocení provádí profesionálně, objektivně, bez emocí a bez sledování osobního prospěchu a v souladu s právem a spravedlností.

Článek 5 Rychlost a efektivita

(1) Úředník a zaměstnanec veřejné správy vyřizuje pracovní záležitosti zodpovědně, bez zbytečných průtahů, nejpozději v zákonem stanovených lhůtách.

(2) Při plnění jemu svěřených úkolů postupuje úředník a zaměstnanec tak, aby stranám ani úřadu nevznikaly zbytečné náklady.

Článek 6 Střet zájmu

(1) Úředník a zaměstnanec veřejné správy svým jednáním předchází situacím, ve kterých by byl vystaven možnému střetu svého soukromého zájmu a zastávaného funkčního zařazení. Soukromý zájem zahrnuje jakoukoliv výhodu pro něj, jeho rodinu, blízké a příbuzné osoby a právnické nebo fyzické osoby, se kterými měl nebo má obchodní nebo politické vztahy.

(2) Úředník a zaměstnanec veřejné správy nesmí ohrozit veřejný zájem tím, že se bude odvolávat na svou pozici nebo funkci ve věcech, které nesouvisejí s plněním jemu svěřených úkolů při výkonu veřejné správy.

(3) Úředník a zaměstnanec veřejné správy se nezúčastní žádné činnosti, která se neslučuje s řádným výkonem jeho pracovních povinností nebo tento výkon omezuje.

(4) Pokud si úředník a zaměstnanec veřejné správy není jistý, zda jde o úkony slučitelné s jeho podílem na výkonu veřejné správy, projedná záležitost se svým nadřízeným.

Článek 7 Korupce

(1) Úředník a zaměstnanec veřejné správy nesmí při svém rozhodování a v souvislosti s rozhodováním přijímat ani vyžadovat dary či jiná zvýhodnění pro sebe nebo někoho jiného, popřípadě jakýmkoli jiným způsobem připustit ovlivnění plnění jemu svěřených úkolů v oblasti veřejné správy, objektivního hodnocení věci a nestranného rozhodování. Dary nebo výhody poskytované úředníku a zaměstnanci veřejné správy zaměstnavatelem tímto nejsou dotčeny.

(2) Úředník a zaměstnanec veřejné správy jedná tak, aby se při plnění jemu svěřených úkolů v oblasti veřejné správy nedostal do postavení, ve kterém by byl zavázán nebo se cítil být zavázán oplatit službu či laskavost, která mu byla prokázána.

(3) Úředník a zaměstnanec veřejné správy se vyvaruje vztahu vzájemné závislosti a nepatřičného vlivu jiných osob (klientelismus, nepotismus), jež by mohly ohrozit jeho nestrannost.

(4) Jakékoli korupční jednání nebo podezření na takové jednání, o kterém se úředník a zaměstnanec veřejné správy dozvěděl hodnověrným způsobem, je úředník a zaměstnanec veřejné správy povinen oznámit svému nadřízenému nebo orgánu činnému v trestním řízení. Dále je úředník a zaměstnanec veřejné správy povinen bezodkladně oznámit nabídnutí či získání neoprávněné výhody.

(5) Ve všech případech, kdy by mohla vzniknout pochybnost, zda úředník a zaměstnanec veřejné správy postupuje v souladu s tímto článkem, informuje úředník a zaměstnanec veřejné správy svého nadřízeného a postupuje dle jeho pokynů.

Článek 8 Nakládání se svěřenými prostředky

Úředník a zaměstnanec veřejné správy vynakládá, v souladu s právními předpisy, veškeré úsilí, aby zajistil maximálně efektivní a ekonomické spravování a využívání finančních zdrojů a zařízení, které mu byly svěřeny, jakož i služeb, které mu byly poskytnuty. S těmito svěřenými prostředky nakládá efektivně a hospodárně.

Článek 9 Mlčenlivost

(1) Úředník a zaměstnanec veřejné správy zachovává mlčenlivost o skutečnostech, které se dozvěděl v souvislosti s plněním úkolů veřejné správy, jež by mohly poškodit nebo ohrozit činnost zaměstnavatele. Povinnost mlčenlivosti se nevztahuje na skutečnosti, které zakládají podezření na korupční jednání.

(2) Úředník a zaměstnanec veřejné správy je povinen zachovat mlčenlivost o skutečnostech, které se dozvěděl při výkonu úřední činnosti, zejména o osobních údajích nebo utajovaných informacích v rozsahu stanoveném právními předpisy, pokud není této povinnosti v souladu s právními předpisy zproštěn.

Článek 10 Informování veřejnosti

Každý úředník a zaměstnanec veřejné správy poskytuje při plnění svých úkolů pravdivé a úplné informace v souladu s právními předpisy. Informace o činnosti orgánu veřejné správy, plnění jeho funkcí, jakož i další informace určené veřejnosti sděluje za orgán veřejné správy úředník a zaměstnanec veřejné správy, který je k tomu určen.

Článek 11 Veřejná činnost

(1) Úředník a zaměstnanec veřejné správy jedná při výkonu veřejné správy politicky nestranným způsobem. Úředník a zaměstnanec veřejné správy nevykonává veřejnou činnost, která by mohla narušit důvěru veřejnosti v jeho schopnost nestranně plnit úkoly veřejné správy.

(2) Úředník a zaměstnanec veřejné správy se v soukromém životě vyhýbá takovým činnostem, chování a jednání, která by mohla snížit důvěru ve veřejnou správu v očích veřejnosti nebo dokonce zavdat příčinu k ovlivňování úředníka a zaměstnance veřejné správy. Jedná tak, aby jeho chování přispívalo k dobré pověsti úřadu veřejné správy.

Článek 12 Reprezentace

(1) Úředník a zaměstnanec veřejné správy užívá v zaměstnání oděv, který je adekvátní jeho práci a odpovídá vážnosti jeho úřadu.

(2) Úředník a zaměstnanec veřejné správy jedná s každým ohleduplně, způsobem přiměřeným jeho sociálním schopnostem a komunikačním potřebám, a respektuje jeho individualitu. Veškerá jednání s dotčenými osobami vede úředník a zaměstnanec veřejné správy taktně a způsobem, který respektuje důstojnost těchto osob.

(3) Úředník a zaměstnanec veřejné správy svým jednáním a vystupováním podporuje důvěryhodnost a vážnost úřadu.

Článek 13 Uplatnitelnost a vymahatelnost

Kodex navazuje na základní práva a povinnosti zaměstnanců uvedené v zákoníku práce a pracovním řádu. Zásadní porušování bude posuzováno jako porušení zákoníku práce, resp. pracovního řádu se všemi z toho vyplývajícími důsledky.

Článek 14 Závěrečná ustanovení

(1) Úředník a zaměstnanec veřejné správy dodržuje stanovené etické zásady, aktivně podporuje etické jednání a podílí se na vytváření protikorupčního prostředí. Uvědomuje si, že selhání jednotlivce v oblasti etiky má dopad na veřejnou správu jako celek, a proto jde ostatním příkladem.

(2) Poukáže-li úředník a zaměstnanec veřejné správy oprávněně na neetické chování, nebude mít jeho jednání negativní důsledky v pracovněprávních vztazích.

(3) Respektování zásad etiky je věcí profesionální cti úředníka a zaměstnance veřejné správy. Bez jejich dodržování a dodržování Kodexu nelze dostát profesionální povinnosti úředníka a zaměstnance veřejné správy.

Seznam zkratk

TI: International Transparency

OECD Organizace pro ekonomickou spolupráci

ČR: Česká republika

Seznam tabulek

Tabulka 1 Index vnímání korupce v 27 evropských zemích.....	30
Tabulka 2 Kriminalita spojená s korupcí v České republice za období 1. 1. 2014 - 31. 1. 2014.....	31
Tabulka 3 Kriminalita spojená s korupcí v Královéhradeckém kraje za období 1. 1. 2014 - 31. 1. 2014.....	32

Seznam grafů

Graf č. 1 Počet rozdaných a vrácených dotazníků.....	47
Graf č. 2 Počet odpracovaných let ve veřejné správě.....	48
Graf č. 3 Finanční ohodnocení pracovního výkonu.....	48
Graf č. 4 Znalost etického kodexu.....	49
Graf č. 5 Nejdůležitější článek v etickém kodexu.....	50
Graf č. 6 Dodržení etického kodexu.....	51
Graf č. 7 Neetické chování.....	51
Graf č. 8 Výkon na základě veřejného zájmu.....	52
Graf č. 9 Chování úředníků, zaměstnanců se zásadou rovných příležitosti bez ohledu na národnost.....	53
Graf č. 10 Mlčenlivost v soukromém životě o úkolech veřejné správy.....	53
Graf č. 11 Důvěra ve veřejnou správu	54
Graf č. 12 Informace o trestu při nesprávném jednání.....	55
Graf č. 13 Etický vzor na pracovišti.....	55
Graf č. 14 Potřebnost etického kodexu ve veřejné správě.....	56
Graf č. 15 Úprava etického kodexu.....	57
Graf č. 16 Formálnost etického kodexu.....	57
Graf č. 17 Korupční jednání na pracovišti.....	58

Graf č. 18 Oznámení nadřízenému o korupčním jednání.....	59
Graf č. 19: Problém korupce ve veřejné správě.....	59